

STAN BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU ZAWIERCIAŃSKIEGO w 2024 roku

POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
w ZAWIERCIU

Spis treści

I.	OCENA SYTUACJI EPIDEMIOLOGICZNEJ	4
II.	STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA PRZEDMIOTÓW UŻYTKU	17
III.	OCENA JAKOŚCI WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA	27
IV.	STAN SANITARNY OBIEKTÓW KOMUNALNYCH I UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	33
V.	OCENA OBIEKTÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY	38
VI.	WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY	43
VII.	ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	49
VIII.	DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	55

Sytuacja demograficzna powiatu zawierciańskiego w 2024 roku

(dane liczbowe z GUS, stan na dzień 30.06.2024 roku)

Powierzchnia powiatu zawierciańskiego – **1 003 km²**

Powiat zawierciański zajmuje 8,16% powierzchni województwa śląskiego.

Liczba ludności w powiecie zawierciańskim – **111 041**

Liczba ludności w powiecie zawierciańskim stanowi 2,6% ludności województwa śląskiego

Liczba ludności w województwie śląskim – **4 305 126**

Liczba ludności w Polsce – **37 563 071**

W skład powiatu zawierciańskiego wchodzi **10 gmin**:

Ludność

2 gminy miejskie:	Miasto Zawiercie	45 811
	Miasto Poręba	8 061
5 gmin miejsko-wiejskich:	Gmina Łazy	15 526
	Miasto	6 320
	Wieś	9 206
	Gmina Ogrodzieniec	8 772
	Miasto	4 043
	Wieś	4 729
	Gmina Pilica	7 982
	Miasto	1 743
	Wieś	6 239
	Gmina Szczekociny	6 838
	Miasto	3 306
	Wieś	3 532
	Gmina Włodowice*	5 121
	Miasto	1 166
	Wieś	3 955
3 gminy wiejskie:	Irządze	2 503
	Kroczyce	6 023
	Żarnowiec	4 404
Liczba dzieci do lat 2 w Polsce:		546 346
Liczba dzieci do lat 2 w woj. śląskim:		55 547
Liczba dzieci do lat 2 w powiecie zawierciańskim:		1 277

*z dniem 01.01.2023r. Włodowice odzyskały prawa miejskie

I. Ocena sytuacji epidemiologicznej

1.1 Wstęp

Celem prowadzonego nadzoru epidemiologicznego w powiecie zawierciańskim jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz wczesne wykrywanie zagrożeń w celu ich skutecznego zwalczania.

Ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2024 r., poz. 924) nakłada na lekarzy obowiązek zgłaszania 59 zakażeń i chorób zakaźnych, a na Państwową Inspekcję Sanitarną obowiązek ich rejestracji.

W 2024 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Zawierciu, zgłoszono 2309 przypadków chorób zakaźnych, zakażeń i zatruc podlegających obowiązkowemu zgłaszaniu, w tym 830 przypadków zakażeń SARS-CoV-2 oraz 400 przypadków zachorowań na grypę. W analogicznym okresie roku ubiegłego zgłoszono 12574 przypadki chorób zakaźnych, zakażeń i zatruc podlegających obowiązkowemu zgłaszaniu, w tym 1077 zakażeń SARS-CoV-2 oraz 10423 przypadki podejrzeń i zachorowań na grypę. Należy uściślić, że w I półroczu 2023 roku prowadzony był monitoring zachorowań, podejrzeń zachorowań na grypę i choroby wywołane przez wirusy grypopodobne, gdzie podmioty wykonujące działalność leczniczą raportowały rozpoznane przypadki zakażeń wirusem grypy na podstawie badań laboratoryjnych oraz rozpoznanych klinicznie przez lekarza przypadków zachorowań na grypę, zachorowań grypopodobnych oraz ostrych zakażeń dróg oddechowych.

Ocenę sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie zawierciańskim w 2024 roku sporządzono na podstawie danych pochodzących z meldunku „Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w Polsce” od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r. NIZP PZH - PIB, danych uzyskanych z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz prowadzonego nadzoru epidemiologicznego (dochodzenia epidemiologiczne, formularze zgłoszeń zachorowań, sprawozdania, raporty). Należy zaznaczyć, że dane są w trakcie weryfikacji i mogą ulec nieznacznym zmianom. Użyty w opracowaniu termin wskaźnik zapadalności, to liczba przypadków zachorowań na 100 000 mieszkańców w odniesieniu do ogólnej populacji.

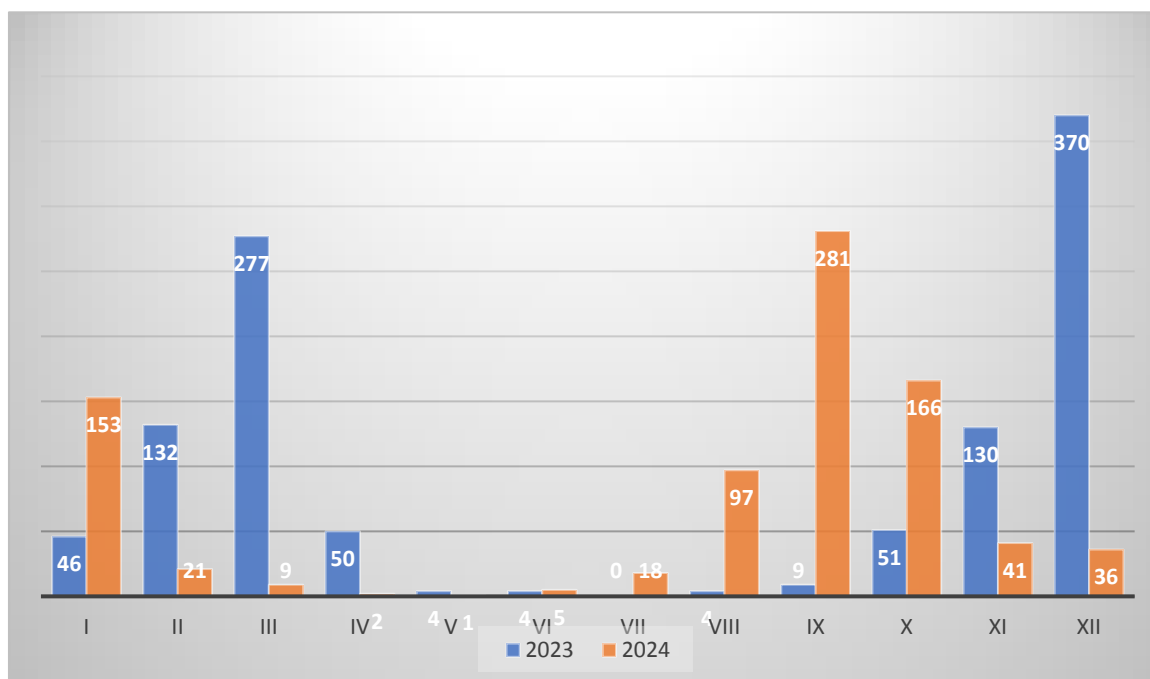
Zapadalność na wybrane choroby zakaźne w powiecie zawierciańskim, województwie śląskim i Polsce w roku 2024 została przedstawiona w tabeli nr 1.

1.2 Sytuacja epidemiologiczna w zakresie wybranych chorób zakaźnych

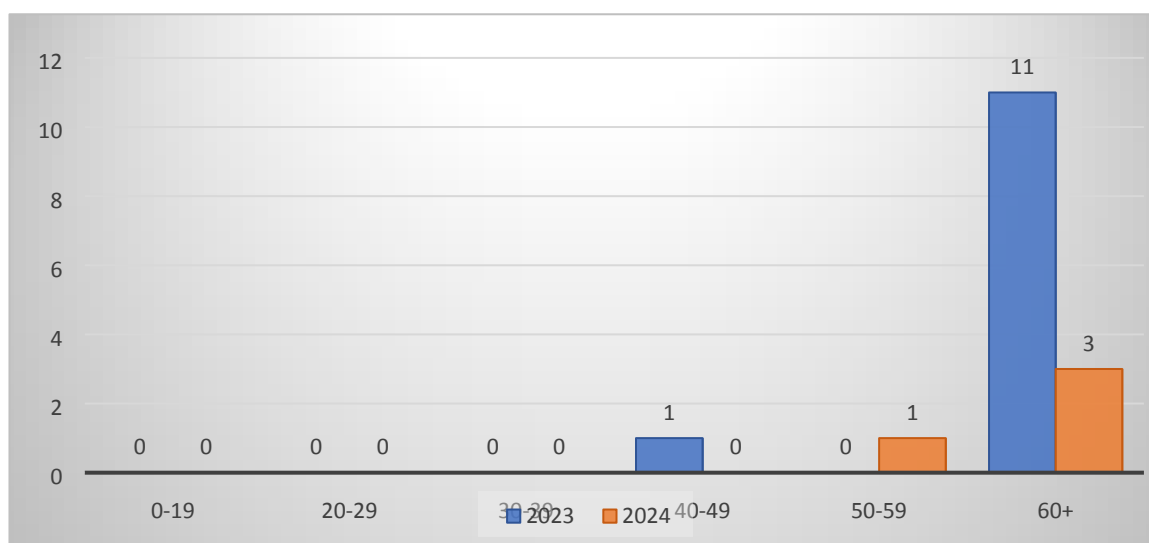
COVID -19

W 2024 roku nadal na bieżąco śledzona była sytuacja epidemiologiczna w powiecie, ze szczególną uwagą ukierunkowaną na rozwój wydarzeń dotyczących poziomu i transmisji zakażeń. Zarejestrowano 830 zakażeń SARS-CoV-2, mniej niż w poprzednim roku - 1077. Zgłoszono 4 przypadki zgonów z powodu Covid-19 (w 2023 roku - 12) oraz 1 ognisko epidemiczne zakażenia szpitalnego SARS-CoV-2.

Wykres nr 1: Rozkład zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w poszczególnych miesiącach, w powiecie zawierciańskim, w latach 2023 – 2024.

Wykres nr 2: Liczba zgonów z powodu COVID-19 w poszczególnych grupach wiekowych na terenie powiatu zawierciańskiego w latach 2023 – 2024.

Grypa

W lipcu 2023 r. zniesiono obowiązek raportowania przez placówki medyczne, do Państwowej Inspekcji Sanitarnej, sprawozdań MZ-55 „Tygodniowy, dzienny meldunek o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na gripę”, przy czym obowiązkiem zgłoszenia objęto tylko przypadki zachorowań potwierdzonych dodatnim wynikiem szybkiego testu antygenowego lub badań laboratoryjnych co oznacza, że lekarz zgłasza tylko gripę potwierdzoną dodatnim wynikiem.

W 2024 roku wynikiem szybkiego testu antygenowego potwierdzono 400 przypadków zachorowań na gripę, w roku ubiegłym (10423 przypadki zachorowań, podejrzeń zachorowań na gripę i choroby wywołane przez wirusy grypopodobne).

W 2024 roku PSSE w Zawierciu czynnie uczestniczyła w zintegrowanym systemie nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad gripą SENTINEL. W programie uczestniczyły

2 podmioty podstawowej opieki zdrowotnej. W ramach programu, lekarze przesyłali dane dotyczące zachorowań na grypę i infekcje grypopodobne wraz z próbkami do badań wirusologicznych dla celów nadzoru. Badania wykonywane w ramach SENTINELA: grypa typu A i B, podtypu A/H1N1, SARS-CoV-2, RSV metodą real-time PCR. PSSE w Zawierciu koordynowała pobieranie i dostarczanie prób do diagnostyki wirusologicznej. Do laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach dostarczono do badań 31 prób klinicznych, z czego w 11 przypadkach uzyskano wyniki pozytywne w kierunku wirusa SARS-CoV-2, w jednym przypadku wynik pozytywny w kierunku SARS-CoV-2 i grypy typu A.

Należy podkreślić, iż najskuteczniejszą metodą uniknięcia zachorowania i związanych z nim powikłań jest profilaktyka pod postacią corocznego szczepienia poprzedzającego sezon zachorowań na grypę. W Polsce coroczne szczepienia są zalecane przez ekspertów wszystkim osobom powyżej 6 miesiąca życia, a w szczególności:

- osobom chorym na choroby przewlekłe,
- zdrowym dzieciom w wieku od 6 miesiąca życia do 18 roku,
- osobom w wieku powyżej 55 lat,
- pracownikom ochrony zdrowia oraz placówek zapewniających opiekę osobom chorym i niepełnosprawnym,
- pracownikom wykonującym zawody wymagające ciągłego kontaktu z ludźmi.

Z uwagi, że szczepienie przeciwko grypie sezonowej jest szczepieniem zalecanym, poza obowiązkowym kalendarzem szczepień ochronnych i w związku ze zmianą sposobu dokumentowania szczepień zalecanych (obligatoryjny wpis do e-Karty), PSSE nie posiada danych dotyczących liczby osób w powiecie, które skorzystały z profilaktyki czynnej.

Zakażenia wirusem syncytialnym układu oddechowego (RSV)

Od stycznia do końca 2024 r. zarejestrowano ogółem 48 przypadków zakażeń, w 20 przypadkach zakażenie rozpoznano u dzieci do lat 2, (2023 r. – 8).

Salmonellozy

W 2024 roku odnotowano 8 przypadków zatruc pokarmowych, 1 przypadek posocznicy, 1 przypadek innego zakażenia pozajelitowego (posiew z moczu), wywołanych pałeczkami Salmonella. W analogicznym okresie roku ubiegłego odnotowano 13 przypadków zatruc pokarmowych.

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe

W 2024 roku zgłoszono ogółem 80 przypadków zakażeń (2023 r. - 44). W 79 przypadkach zakażenie wywołane było przez *Clostridium difficile*, w 1 przypadku zakażenie wywołane było przez *Campylobacter*. Zgłoszono 1 ognisko zakażenia szpitalnego wywołanego *Clostridium difficile*, liczba zakażonych – 3 (pacjentów). Ognisko zostało wygaszone po ocenie epidemiologicznej dokonanej przez Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych.

Wirusowe zakażenia jelitowe

W analizowanym okresie zarejestrowano ogółem 36 przypadków wirusowych zakażeń jelitowych (2023 r. – 52). Zachorowania były wywołane w 18 przypadkach przez rotawirusy, 5- norowirus, 12 – adenowirus, 1 - nieokreślone. W 15 przypadkach zachorowania wystąpiły u dzieci do lat 2. Zarejestrowano 1 ognisko zakażenia rotawirusem w środowisku domowym.

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

Od stycznia do końca 2024 roku odnotowano ogółem 32 przypadki zachorowań, w tym 3 przypadki u dzieci do lat 2, (2023r.- 32).

Krztusiec

W powiecie zawierciańskim w 2024 roku zarejestrowano 40 przypadków zachorowań na krztusiec, (2023r.- 0)

W związku ze wzrostem zachorowań na krztusiec w Polsce w 2024 roku Minister Zdrowia zabezpieczył szczepionkę przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi z obniżoną zawartością antygenów błonicy i krztuśca, do realizacji szczepienia zalecanego u kobiet w ciąży przeciw krztuścowi. Od 15 października 2024 roku, kobieta w ciąży może bezpłatnie zaszczepić się przeciw krztuścowi w przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Szczepienie kobiety w ciąży przeciw krztuścowi ma na celu redukcję ryzyka zachorowań na krztusiec noworodkowy, hospitalizacji i zgonu niemowlęcia z powodu krztuśca.

Szczepienie jest zalecane:

- kobietom w ciąży po ukończeniu 27. do 36. tygodnia ciąży – podanie dawki szczepionki bez dodatkowych skierowań i zaświadczeń,
- kobiety w ciąży zagrożonej przedwczesnym porodem, po ukończeniu 20. tygodnia ciąży – podanie dawki szczepionki.

Płonica (szkarlatyna)

W 2024 roku odnotowano 53 zachorowania (2023 r. – 30).

Ospa wietrzna

W roku 2024 odnotowano 386 przypadków zachorowań, w roku ubiegłym 546. Wszystkie osoby, które zachorowały na ospę wietrzną nie były szczepione przeciwko tej chorobie, za wyjątkiem: 1 dziecka w wieku 6 lat, które było zaszczepione dwoma dawkami.

Odra

Odra podobnie jak różyczka jest chorobą objętą przez WHO programem eliminacji. Głównym założeniem programu eliminacji odry/różyczki jest przede wszystkim badanie serologiczne (oznaczenie przeciwciał w klasie IgM) w każdym przypadku podejrzenia zachorowania na odrę czy różyczkę. W 2024 roku nie odnotowano zachorowań na odrę, przekazany do badania wirusologicznego materiał biologiczny od osoby hospitalizowanej w Szpitalu Powiatowym w Zawierciu z podejrzeniem zachorowania na odrę - nie potwierdził zakażenia. W 2023 roku potwierdzono 1 przypadek zachorowania na odrę u nieszczepionego 7 - letniego dziecka.

Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)

Do końca 2024 zgłoszono 2 przypadki zachorowań, w roku 2023 nie odnotowano zachorowań. Zachorowania rozpoznano u 6 letniego dziecka (szczepione zgodnie z PSO) i kobiety 52 lata (nieszczepionej).

Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat

PSSE w Zawierciu kontynuowała realizację założeń Światowego Programu Eradykacji Poliomyelitis. Strategia programu obejmuje nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi (OPW), utrzymanie wysokiego odsetka osób zaszczepionych oraz prawidłową diagnostykę kliniczną i wirusologiczną. Skuteczny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi (OPW) jest najbardziej czułym wskaźnikiem mającym na celu potwierdzenie lub wykluczenie występowania dzikich szczepów wirusa polio na danym terenie. Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej nadzorują funkcjonowanie aktywnego nadzoru poprzez weryfikację danych zawartych w zbiorczej wewnętrznej dokumentacji medycznej zawierającej dane o przyczynach hospitalizacji osób do 15 r.ż., w której podstawą wyszukiwania są przypadki ostrego porażenia wiotkiego oraz cotygodniowe raporty z oddziałów szpitalnych, w których

mogą być hospitalizowane dzieci, u których stwierdzono ostre porażenie wiotkie. W 2024 roku nie odnotowano zachorowań, podobnie jak w roku 2023.

Gorączka Denga (klasyczna)

W 2024 roku zgłoszono 1 przypadek u osoby hospitalizowanej (postać choroby objawowa, po powrocie z terenu endemicznego występowania wirusa – Dominikana). W roku 2023 nie odnotowano zachorowań.

Giardioza (lamblioza)

W powiecie zawierciańskim w analizowanym okresie odnotowano 5 przypadków (2023 r. – 1).

Choroba wywołana przez *Streptococcus pyogenes* – róża

Od stycznia do końca 2024 r. odnotowano 24 przypadki zachorowań (2023 r. – 21).

Choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* inwazyjna

W 2024 roku odnotowano 3 przypadki zachorowań: 1 przypadek posocznicy, 2 przypadki zapalenia płuc (2023r. – 3).

Neuroinfekcje

W 2024 roku, w powiecie zawierciańskim odnotowano 7 przypadków neuroinfekcji: 1 przypadek kleszczowego zapalenia mózgu, 1 przypadek neuroboreliozy, 2 przypadki bakteryjnego zapalenia opon mózgowych wywołanych przez paciorkowce, 1 przypadek bakteryjnego zapalenia opon mózgowych nieokreślonego, 2 przypadki zapalenia opon mózgowych inne i niekreślone. W analogicznym okresie ubiegłego roku odnotowano 7 przypadków neuroinfekcji.

Borelioza z Lyme

W 2024 roku zarejestrowano 107 przypadków boreliozy (2023r. - 94) Wszystkie zachorowania sklasyfikowano na podstawie definicji przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego. W 106 przypadkach zachorowanie potwierdzono - 50 przypadków na podstawie objawów klinicznych (rumień), 56 przypadków potwierdzonych objawami klinicznymi i badaniami laboratoryjnymi (obecność przeciwciał). W 1 przypadku zachorowanie wykazano jako prawdopodobne spełniające kryteria późnej fazy (limfocytarne zapalenie opon mózgowych) i badania laboratoryjne.

Wirusowe zapalenia wątroby typu A

W 2024 roku odnotowano 1 przypadek zachorowania na wzv typu A, źródła narażenia nieustalono, (w 2023 r. nie odnotowano zachorowań).

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

PSSE w Zawierciu, w roku 2024 zarejestrowała 12 przypadków zachorowań w postaci przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu C, nie odnotowano ostrych zachorowań.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W 2024 roku odnotowano 5 przypadków przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu B (osoby nieszczepione), w roku poprzednim odnotowano 2 przypadki wzv typu B (postać przewlekła i ostra).

Gruźlica

W powiecie zawierciańskim do końca 2024 r. zarejestrowano 11 przypadków zachorowań (w analogicznym okresie roku ubiegłego - 16 przypadków). W 5 przypadkach zachorowania na gruźlicę potwierdzono bakteriologicznie, w pozostałych przypadkach zachorowanie potwierdzono na podstawie objawów choroby i wyników badania radiologicznego płuc.

Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień

Od stycznia do końca 2024 r. rozpoczęto szczepienia u 27 osób w związku ze stycznością i narażeniem na wściekliznę (2023 r. – 15 osób).

Choroby przenoszone drogą płciową - Kila

W powiecie zawierciańskim w 2024 roku odnotowano 1 przypadek, (2023r. - 3).

AIDS i nowo wykryte zakażenia HIV

Gromadzenie, weryfikacja, analiza i upowszechnianie informacji o zakażeniach ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) i zespołu nabytego niedoboru odporności AIDS należy do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W powiecie zawierciańskim w 2024 roku odnotowano 5 przypadków nowo wykrytych zakażeń HIV, nie zarejestrowano zachorowań na AIDS. W analogicznym okresie roku ubiegłego odnotowano 8 zakażeń HIV i 1 zachorowanie AIDS.

Tabela 1: Analiza zachorowań na wybrane choroby zakaźne w powiecie zawierciańskim, województwie śląskim i Polsce w 2024 roku.

L.p.	Jednostka chorobowa (symbole wg. „Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych” ICD - 10)		Powiat zawierciański		Województwo śląskie		Polska	
			A	B	A	B	A	B
1	Salmonelloza - zatrucie pokarmowe (A02.0)		8	7,2	700	16,2	8 745	23,3
2	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe – ogółem (A04)		80	72,0	2 971	69,0	24 754	65,9
3	Giardioza/lamblioza (A07.1)		5	4,5	132	3,1	2 150	5,7
4	Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy (A08.0)	18	16,2	1 601	37,2	13 865	36,9
5		wywołane przez norowirusy (A08.1)	5	4,5	903	21,0	10 014	26,7
6		inne określone (A08.2-3)	12	10,8	873	20,3	6 688	17,8
7		nieokreślone (A08.4)	1	0,9	1132	26,3	11 131	29,6
8	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – ogółem (A09)		32	28,8	6307	146,5	61 612	164,0
9	Biegunki u dzieci do lat 2 (A04, A05, A08, A09) *		18	140,9*	8 109	1459,8*	24 941	456,5*
10	Krzusiec (A37)		40	36,0	3236	75,2	32 430	86,33
11	Płonica /szkarlatyna (A38)		53	47,7	7308	169,7	48 489	129,1
12	Choroba wywołana przez Streptococcus pyogenes, inwazyjna - róża (A46)		24	21,6	1076	25,0	6 022	16,0
13	Kiła – razem (A51-A53)		1	0,9	306	7,1	3 028	8,1
14	Borelioza z Lyme (A69.2)	ogółem	107	96,4	4162	96,7	29 347	78,1
15		neuroborelioza	1	0,9	58	1,3	455	1,2
16	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat		-	-	5	0,1	67	0,2
17	Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień		27	24,3	764	17,7	11 128	29,62
18	Ospa wietrzna (B01)		386	347,6	22951	533,1	153 640	409,0
19	Wirusowe zapalenie Wątroby	typu A (B15)	1	0,9	27	0,6	316	0,84
20		typu B przewlekłe i BNO (B18.0-1)	5	4,5	653	15,2	3 518	9,37
21		typu C – przewlekłe i BNO (B18.2)	12	10,8	340	7,9	3 526	9,4
22		inne i nieokreślone (B17.0,2-9; B18.8-9; B19)	-	-	5	0,1	91	0,2
23	Nowo wykryte zakażenia HIV (Z21)		5	4,5	230	5,3	2 291	6,1
24	Świnka /nagminne zapalenie przyusznic (B26)		2	1,8	159	3,7	930	2,5
25	Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae, inwazyjna – inna określona i nieokreślona (J13; B95.3)		2	1,8	136	3,1	1 538	4,1
26	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19) (U07.1)		830	747,5	39033	906,7	276 114	735,1
27	Zakażenia wirusem RSV (J12.1;J20.5; J21.0;B97.4/(...))	ogółem	48	43,2	3383	78,6	41 631	110,83
		u dzieci do lat 2*	20	156,6*	1725	310,5*	19 080	3492,2*
28	Gruźlica (A15-A19)		11	9,9	732	17,0	b.d	-
29	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna) (A90-1)		1	0,9	10	0,23	126	0,34

A - Liczba zachorowań na chorobę zakaźną

B - Wskaźnik zapadalności na chorobę zakaźną (zachorowania/ 100 tys. ludności)

B*- Wskaźnik zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 (zachorowania/10 tys. dzieci do lat 2)

b.d. – brak danych

Tabela 2: Liczba zachorowań i zapadalności na wybrane choroby zakaźne w pow. zawierciańskim w latach 2018-2024.

L.p.	Jednostka chorobowa	2024		2023		2022		2021		2020		2019		2018	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
1.	Salmonelloza (razem)	10	9,0	13	11,6	6	5,3	10	8,6	3	2,6	17	14,4	18	15,1
2.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem)	80	72,0	44	39,2	29	25,6	19	16,4	2	1,7	27	22,9	33	27,8
3.	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe (ogółem)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,8	3	2,5	3	2,5
4.	Giardioza (lamblioza)	5	4,5	1	0,9	1	0,9	3	2,6	-	-	-	-	2	1,7
5.	Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem)	36	32,4	52	46,3	54	47,7	23	19,8	18	15,4	58	49,1	55	46,3
6.	Biegunki u dzieci do lat 2*	18	140,9	24	166,5*	32	207,4*	16	97,9*	13	77,5*	46	252,5*	39	201,2*
7.	Krztusiec	40	36,0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,8	1	0,8
8.	Płonica	53	47,7	30	26,7	12	10,6	3	2,6	2	1,7	5	4,2	19	16,0
9.	Zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu (ogółem)	5	4,5	5	4,4	3	2,6	-	-	1	0,8	6	5,1	3	2,5
10.	Róża	24	21,6	21	18,7	13	11,5	7	6,0	5	4,3	21	17,8	22	18,5
11.	Borelioza z Lyme	107	96,4	94	83,7	90	79,5	65	56,0	39	33,3	92	77,9	89	74,9
12.	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0 –14 lat	-	-	-	-	1	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Styczność i naraż. na wściekliznę/ potrzeba szczepień	27	24,3	15	13,4	15	13,2	16	13,8	8	6,8	14	11,9	15	12,6
14.	Ospa wietrzna	386	347,6	546	486,4	645	569,8	238	205,2	124	105,8	535	453,3	132	111,2
15.	Różyczka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,8
16.	Wzw typu A	1	0,9	-	-	-	-	2	1,7	2	1,7	4	3,4	8	6,7
17.	Wzw typu B	5	4,5	2	1,8	1	0,9	-	-	-	-	5	4,2	3	2,5
18.	Wzw typu C	12	10,8	1	0,9	3	2,6	3	2,6	2	1,7	8	6,8	12	10,1
19.	AIDS	-	-	1	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.	Nowo wykryte zakażenia HIV	5	4,5	9	8,0	2	1,8	-	-	1	0,8	3	2,5	1	0,8
21.	Świnka	2	1,8	-	-	1	0,9	3	2,6	1	0,8	1	0,8	3	2,5
22.	Grypa, zachor. i podejrz. zachor. na grypę**	400***	360,2***	10423	9285,8	2546	2249,3	991	854,6	696	596,5	899	761,7	1004	845,5
23.	Gruźlica	11	9,9	16	14,2	12	10,6	5	4,3	6	5,1	13	11,0	14	11,7
24.	Zakażenia SARS CoV-2 (COVID-19)	830	747,5	1077	959,5	5890	5203,8	7348	6336,9	3795	3239,8	-	-	-	-

A- liczba zachorowań na chorobę zakaźną B - wskaźnik zapadalności na chorobę zakaźną (zachorowania/100tys. ludności).

B* - wskaźnik zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 (zachorowania/10tys.dzieci do lat 2)

** - dane wg sprawozdań o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grypę

*** - dane wg sprawozdań MZ-56 – grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego

Tabela 3: Liczba zachorowań, hospitalizacji, zapadalności na wybrane choroby zakaźne w powiecie zawierciańskim w latach 2023-2024.

L.p.	Jednostka chorobowa		2023 rok			2024 rok			Trend
			A	H	B	A	H	B	
1.	Salmonelloza - razem		13	12	11,6	10	9	9,0	↓
2.	Inne bakt.zakaż. jelit. (ogółem)		44	43	39,2	80	76	72,0	↑
3.	Inne bakter. zatr. pokarm. (ogółem)		0	0	0	0	0	0	↔
4.	Giardioza (lamblioza)		1	0	0,9	5	0	4,5	↑
5.	Wirusowe zakaż. jelitowe (ogółem)		52	50	46,3	36	35	32,4	↓
6.	Biegunki u dzieci do lat 2*		24	22	166,5*	18	17	140,9	↓
7.	Krzusiec		0	0	0	40	7	36,0	↑
8.	Płonica		30	0	26,7	53	1	47,7	↑
9.	Zapalenia opon mózgu. i/lub mózgu		5	5	4,4	5	5	4,5	↔
10.	Róża		21	12	18,7	24	14	21,6	↑
11.	Borelioza z Lyme		94	12	83,7	107	5	96,4	↑
12.	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0–14 lat		0	0	0	0	0	0	↔
13.	Styczność i narażenie na wściekliznę/ potrzeba szczepień		15	0	13,4	27	0	24,3	↑
14.	Ospa wietrzna		546	1	486,4	386	0	347,6	↓
15.	Różyczka		0	0	0	0	0	0	↔
16.	Wirusowe zapalenie wątroby typu A		0	0	0	1	1	0,9	↑
17.	Wirusowe zapalenie wątroby typu B		2	1	1,8	5	0	4,5	↑
18.	Wirusowe zapalenie wątroby typu C		1	0	0,9	12	4	10,8	↑
19.	Wirusowe zapalenie wątroby inne i nieokreślone		0	0	0	0	0	0	↔
20.	AIDS		1	1	0,9	0	0	0	↓
21.	Nowo wykryte zakażenia HIV		9	2	8,0	5	1	4,5	↓
22.	Świnka		0	0	0	2	0	1,8	↑
23.	Grypa, zachor. i podejrz. zachor. na grypę		10423**	364**	9285,8*	400****	33	360,2	↓
24.	Gruźlica		16	14	14,2	11	10	9,9	↓
25.	Zakażenia SARS CoV-2 (COVID-19)		1077	144	959,5	830	82	747,5	↓
26.	Zakażenia wirusem RSV	ogółem	8	3	7,1	48	25	43,2	↑
		u dzieci do lat 2*	2	2	13,9*	20	15	156,6*	

A - liczba zachorowań na chorobę zakaźną

B - wskaźnik zapadalności na chorobę zakaźną (zachorowania/100tys. ludności).

B* - wskaźnik zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 (zachorowania/10tys.dzieci do lat 2)

H - liczba hospitalizacji

** - dane wg sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę

*** - osoby skierowane do szpitala - dane wg sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę

****- dane wg sprawozdań MZ-56 – grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego

2. Higiena lecznictwa

Nadzór sanitarny nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą

Na terenie powiatu zawierciańskiego w 2024 r. pod nadzorem sanitarnym znajdowało się 229 podmiotów wykonujących działalność leczniczą. W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 176 podmiotów leczniczych, przeprowadzając 257 kontroli sanitarnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nad warunkami sanitarno-higienicznymi oraz oceny prowadzenia szczepień, w 9 podmiotach wykonujących działalność leczniczą stwierdzono nieprawidłowości w zakresie realizacji procedur sanitarno-higienicznych, bieżącego stanu sanitarno-higienicznego kontrolowanych pomieszczeń, wyposażenia oraz prowadzenia szczepień. W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 12 decyzji administracyjnych, w 1 przypadku ukarano osobę odpowiedzialną grzywną w postaci mandatu karnego.

Ogniska zakażeń szpitalnych

W 2024 r. ze Szpitala Powiatowego w Zawierciu zgłoszono 2 ogniska zakażeń szpitalnych. W 1 przypadku ognisko wywołane zakażeniem SARS CoV-2 (zakażeniu uległo 10 pacjentów, wszystkie zakażenia zostały potwierdzone badaniami laboratoryjnymi). W 2 przypadku czynnikiem etiologicznym zakażenia było *Clostridioides difficile* (zakażenie potwierdzono u 3 pacjentów). Łącznie w ogniskach zakażeniu uległo 13 pacjentów, nie odnotowano zgonu z powodu zakażenia. W szpitalu podjęto działania zapobiegawcze i przeciwepidemiczne w celu unieszkodliwienia źródła zakażenia. Ogniska zostały wygaszone po ocenie epidemiologicznej dokonanej przez Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych. W związku z prowadzonym dochodzeniem epidemiologicznym w ognisku zakażenia szpitalnego została przeprowadzona kontrola sanitarna – nie wydano zaleceń.

3. Szczepienia ochronne

Obowiązek poddawania się szczepieniom ma charakter powszechny i podlegają mu osoby przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres dłuższy niż 3 miesiące.

Obowiązkiem szczepień ochronnych objętych jest 14 chorób zakaźnych, są to: błonica, gruźlica, inwazyjne zakażenie *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjne zakażenia *Streptococcus pneumoniae*, krztusiec, nagminne zakażenie przyusznic (świnka), odra, ospa wietrzna, ostre nagminne porażenie dziecięce (poliomyelitis), różyczka, tężec, wirusowe zapalenie wątroby typu B, wścieklizna, a także zakażenia wywołane przez rotawirusy. W odniesieniu do każdej z tych chorób określono osoby lub grupy osób obowiązane

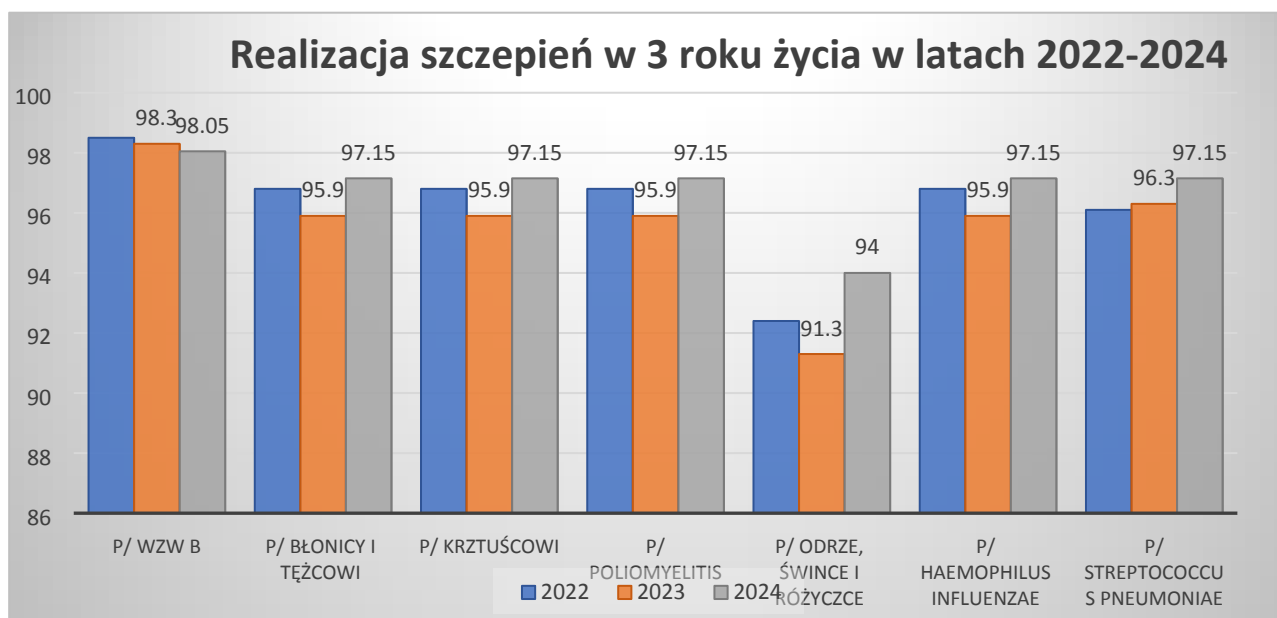
do poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym oraz wiek i inne okoliczności stanowiące przesłankę do nałożenia obowiązku szczepień ochronnych na te osoby. Uzupełnieniem ww. regulacji prawnych jest ogłaszany corocznie przez Głównego Inspektora Sanitarnego w drodze komunikatu Program Szczepień Ochronnych przeznaczony dla lekarzy i pielęgniarów będących realizatorami obowiązkowych szczepień ochronnych. W roku 2023, TK w wyroku z 9 maja stwierdził, że program szczepień ochronnych nie powinien ukazywać się w formie komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego, lecz w rozporządzeniu, dając pół roku na zmianę obowiązujących przepisów. W wyniku podjętych prac legislacyjnych w Dzienniku Ustaw 2023 ukazało się Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r., w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, do którego załącznik stanowi „Schemat obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży”, wskazujący terminy i ilość dawek dla poszczególnych szczepień. Na terenie powiatu zawierciańskiego obowiązkowe szczepienia ochronne wykonywano w 37 punktach szczepień nadzorowanych przez PPIS w Zawierciu. Populacja objęta obowiązkowym Programem Szczepień Ochronnych w 2024 roku liczyła 18073 dzieci i młodzieży.

W czerwcu 2023 roku rozpoczęto realizację powszechnego programu szczepień przeciw HPV realizującego założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030. Powszechny program bezpłatnych szczepień przeciw HPV obejmuje szczepienia dziewcząt i chłopców w wieku od ukończenia 9 lat do 14 lat, uzupełnia on program szczepień ochronnych dla dzieci i młodzieży o szczepienie, które chroni przed chorobami wywołanymi przez HPV, a w jego ramach bezpłatnie dostępne są 2 preparaty szczepionkowe: 2-walentna szczepionka Cervarix i 9-walentna szczepionka Gardasil 9. Dzieci, które z racji wieku nie kwalifikują się do powszechnego programu bezpłatnych szczepień przeciw HPV, mogą skorzystać z bezpłatnej szczepionki Cervarix, dostępnej w ramach refundacji w aptece. W tym przypadku potrzebna jest recepta wystawiona przez lekarza na szczepionkę bezpłatną w ramach refundacji. Szczepionkę odbieramy w aptece, natomiast kwalifikacja do szczepienia i szczepienie przebiega już w POZ. Dodatkowo szczepionka Cervarix dostępna jest w ramach 50% refundacji dla dorosłych.

PSSE w Zawierciu uczestniczy w dystrybucji preparatów szczepionkowych. Do realizacji bezpłatnego programu szczepień w 2024 roku wydano 1143 preparaty Gardasil 9 oraz 74 preparaty Cervarix. Szczepienia mogą być realizowane niezależnie od złożonej deklaracji wyboru lekarza POZ. W przypadku, gdy jest to drugie szczepienie, pacjent ma prawo do zmiany przychodni i wykonania świadczenia w dowolnym uprawnionym POZ na terenie kraju. Szczepienie dokumentowane jest wpisem do e-Karty Szczepień przez osoby uprawnione.

Od 1 września 2024 r. szczepienia przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) mogą być wykonywane na terenie szkół. Szczepienia były realizowane w placówkach, które wyraziły chęć udziału w programie, w miejscu dostosowanym do wykonania szczepienia, np. gabinecie profilaktyki zdrowotnej. Założeniem realizacji szczepień w szkołach jest rozszerzenie dostępu do programu przeciw HPV prowadzonego w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), niezależnie od złożonej deklaracji wyboru lekarza POZ przez ucznia oraz podstawy ubezpieczenia dziecka. Szczepienia były wykonywane przez personel Podstawowej Opieki Zdrowotnej (lekarz oraz pielęgniarka), z którym szkoła nawiązała współpracę. Szczepienia są dobrowolne dla pacjenta, a decyzja o szczepieniu podejmowana jest przez rodzica, a następnie przez lekarza POZ na podstawie przeprowadzonego badania kwalifikacyjnego. Szczepienia wykonywane w szkole mają charakter zalecanych szczepień ochronnych. Do szczepienia przeciw HPV wymagana jest zgoda przedstawiciela ustawowego dziecka na świadczenie profilaktyczne (przeprowadzenie szczepienia). W gestii dyrektora i rodzica pozostaje decyzja co do obecności rodzica w szkole podczas szczepienia dziecka. Rodzic może upoważnić inną osobę, która podczas szczepienia będzie towarzyszyła dziecku i sprawowała nad nim faktyczną opiekę. Podczas składania „Deklaracji przedstawiciela ustawowego dziecka dotyczącej szczepienia przeciw HPV w szkole” rodzic wyraża zgodę na szczepienia.

Wykres nr 3: Odsetek zaszczepionych dzieci w 3 r.ż.- dane skumulowane lata 2022-2024.

Poza obowiązkowym kalendarzem szczepień ochronnych istotną rolę w profilaktyce chorób zakaźnych odgrywają tzw. szczepienia zalecane. W związku ze zmianą sposobu dokumentowania szczepień zalecanych (obligatoryjny wpis do e-Karty) w roku 2024 formularz sprawozdania MZ-54 uległ zmianie i aktualnie nie obejmuje już danych o poziomie zaszczepienia ww. szczepień.

W ramach nadzoru nad szczepieniami w 2024 r. przeprowadzono 80 kontroli w podmiotach wykonujących szczepienia ochronne, w 5 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia gospodarki preparatami szczepionkowymi, sporządzania obowiązujących sprawozdań, zgłoszenia niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 roku, w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania, do PSSE w Zawierciu zgłoszono, w roku 2024, 2 łagodne niepożądane odczyny poszczepienne, nie wymagające hospitalizacji.

Problem stanowią dzieci niezaszczepione z powodów niemedycznych. Na koniec 2023 roku liczba dzieci, które nie zostały poddane obowiązkowym szczepieniom ochronnym, z powodów niemedycznych wynosiła 161, natomiast na koniec roku 2024 było to już 228 dzieci, które nie zostały uodpornione zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu, jako organ administracji publicznej sprawujący nadzór nad realizacją szczepień ochronnych, jest uprawniony do żądania w drodze egzekucji administracyjnej wykonania obowiązku szczepień. Organem egzekucyjnym właściwym w sprawie prowadzenia egzekucji obowiązku szczepień jest wojewoda, do którego kierowane są wnioski. Skierowanie wniosku do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień jest poprzedzone wystosowaniem do osoby niezaszczepionej upomnienia zawierającego wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej, następnie sporządzeniem tzw. tytułu wykonawczego.

W roku 2024 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu, w toku prowadzonych postępowań, wystosował do opiekunów niezaszczepiających dzieci 79 wezwań oraz pism przypominających o obowiązku poddania się szczepieniom ochronnym, 6 upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej, 6 wniosków do Wojewody Śląskiego o wszczęcie postępowania administracyjnego i nałożenia grzywny w celu przymuszenia (w związku z wydanymi 6 tytułami wykonawczymi) oraz 1 postanowienie.

Wykres nr 4: Liczba osób uchylających się od szczepień wg informacji zawartych w kartach uodpornienia, w latach 2011-2024.

Reasumując w powiecie zawierciańskim dotychczas nie odnotowano znaczącego spadku uodpornienia przeciw chorobom zakaźnym i poziom wyszczepialności należy uznać za zadowalający. Niemniej, należy obserwować i rzetelnie monitorować sytuację dot. niedopełniania obowiązku szczepień, bowiem ma to istotny wpływ na osiągnięcie odporności zbiorowskiej w populacji. Wymaga to szczególnego zaangażowania i mobilizacji wszystkich jednostek biorących udział w realizacji Programu Szczepień Ochronnych.

4. Dopalacze

Z uwagi na zagrożenia stwarzane przez środki zastępcze, tzw. „dopalacze”, prowadzone jest raportowanie podejrzeń zatruc/zatrucie środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi. Rejestr prowadzony jest w formie elektronicznej jako System Monitorowania Informacji o Środkach Zastępczych i Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SMIOD). Podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne zgłaszają PPIS, właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu, wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Zgłoszone dane gromadzone są w SMIOD i służą do sporządzenia corocznego Raportu Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego zatruc środkami zastępczymi lub nową substancją psychoaktywną w Polsce. W 2024 roku do PSSE w Zawierciu zgłoszono 6 przypadków podejrzenia zatrucia/zatrucia dopalaczami i nowymi substancjami psychoaktywnymi, w 2023 r. (1).

5. Wnioski

1. W 2024 r. w powiecie zawierciańskim sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych była stabilna. Podobnie jak w roku ubiegłym czynnikami etiologicznymi odpowiedzialnymi za największą liczbę zachorowań/zakażeń były wirusy SARS-CoV-2 oraz grypa. W stosunku do roku ubiegłego zaobserwowano również wzrost liczby zachorowań na RSV i krztusiec.
2. Na podstawie posiadanych danych od świadczeniodawców – rocznego sprawozdania ze szczepień ochronnych – dokonano analizy stanu zaszczepienia dzieci i młodzieży w powiecie zawierciańskim w 2024 r. Wykonanie szczepień ochronnych przeciwko chorobom zakaźnym przebiegało prawidłowo. Poziom wyszczepialności można uznać za zadowalający.
3. Na terenie powiatu problemem jest, podobnie jak w całej Polsce, nie wywiązywanie się od obowiązku realizacji szczepień ochronnych. Mimo prowadzonych działań edukacyjnych, promujących szczepienia ochronne jako bezpieczną i skuteczną metodę zapobiegania wielu chorobom zakaźnym, w stosunku do rodziców i opiekunów, zaobserwowano dalszy wzrost dzieci niezaszczepionych z powodów niemedycznych.
4. Przedstawiciele PPIS kontynuowali działania w kierunku poprawy zgłaszalności podejrzeń i rozpoznań zakażeń lub chorób zakaźnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą. Działania nadzorowe prowadzone przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie utrzymania zgłaszalności zakażeń i chorób zakaźnych na rzetelnym poziomie, są niezbędne dla dokonywania rzeczywistych ocen sytuacji epidemiologicznej w powiecie.
5. W zakresie prowadzonego nadzoru nad bezpieczeństwem udzielanych świadczeń należy stwierdzić, iż kierownicy podmiotów leczniczych przejawiają dbałość w zakresie zapewnienia należytego stanu technicznego oraz przestrzegania przepisów prawnych. Podmioty lecznicze posiadają opracowane procedury, instrukcje oraz standardy postępowania mające na celu zapobieganie szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

II. Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

1. Ocena stanu sanitarnego – ogólna

W ramach urzędowej kontroli żywności działania kontrolne prowadzone są zgodnie z wytycznymi do planowania, z uwzględnieniem kategorii ryzyka wynikającej z arkuszy oceny zakładów oraz analizy oceny stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych. Zakłady o wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, te o średnim nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a zakłady o niskim ryzyku nie rzadziej niż raz na 24 miesiące. W roku 2024 r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności znajdowało się 1470 zakładów (w tym 44 miejsca produkcji i obrotu przedmiotami użytku). Skontrolowano 669 zakładów. We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono 1003 kontrole sanitarne, w tym 10 kontroli granicznych. Przeprowadzono 448 kontroli kompleksowych, z wykorzystaniem obowiązujących arkuszy oceny zakładu, 377 kontroli doraźnych (w tym 81 kontroli interwencyjnych), 168 kontroli sprawdzających i 10 kontroli granicznych.

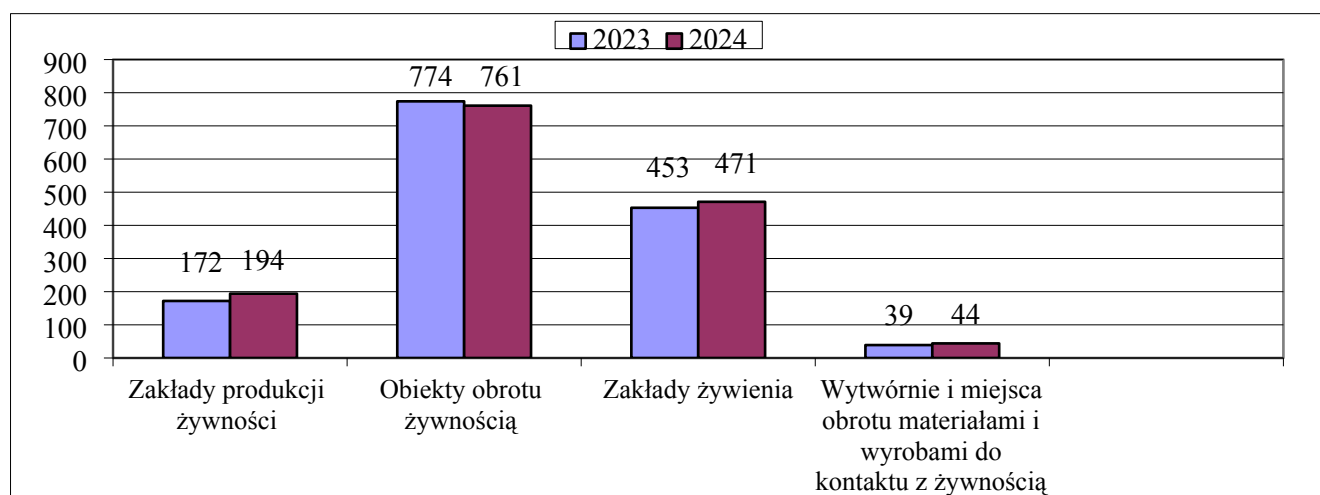
Wydano 616 decyzji, tj. 277 decyzji merytorycznych oraz 339 decyzji płatniczych.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych 472 próbki: 443 próbki żywności (w tym 384 próbek żywności krajowej, 33 próbki z krajów UE oraz 26 próbek z importu), 3 próbki substancji dodatkowych, 6 próbek wyrobów do kontaktu z żywnością i 20 próbek sanitarnych.

W ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego w 2024 r.:

- wydano; 137 decyzji administracyjnych w związku z naruszeniem wymagań higieniczno-sanitarnych, w tym 97 decyzji terminowych i 2 decyzje nakazujące wycofanie środków spożywczych z obrotu, 21 upomnień, 5 tytułów wykonawczych, 9 postanowień, w tym 7 o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia, sporządzono 1 wniosek do WSSE w Katowicach o nałożenie kary pieniężnej za rozszerzenie działalności zakładu bez zgody PPIS w Zawierciu na przedsiębiorcę prowadzącego sklep spożywczy w trybie art. 103 ust. 1 pkt 5 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia, winnych stwierdzonych podczas kontroli uchybień ukarano 72 grzywnami w drodze mandatu karnego na kwotę 19 050,00 zł

Wykres 1. Rodzaj obiektów objętych nadzorem w latach 2023- 2024

Wykres 2. Działania represyjne w latach 2023 - 2024

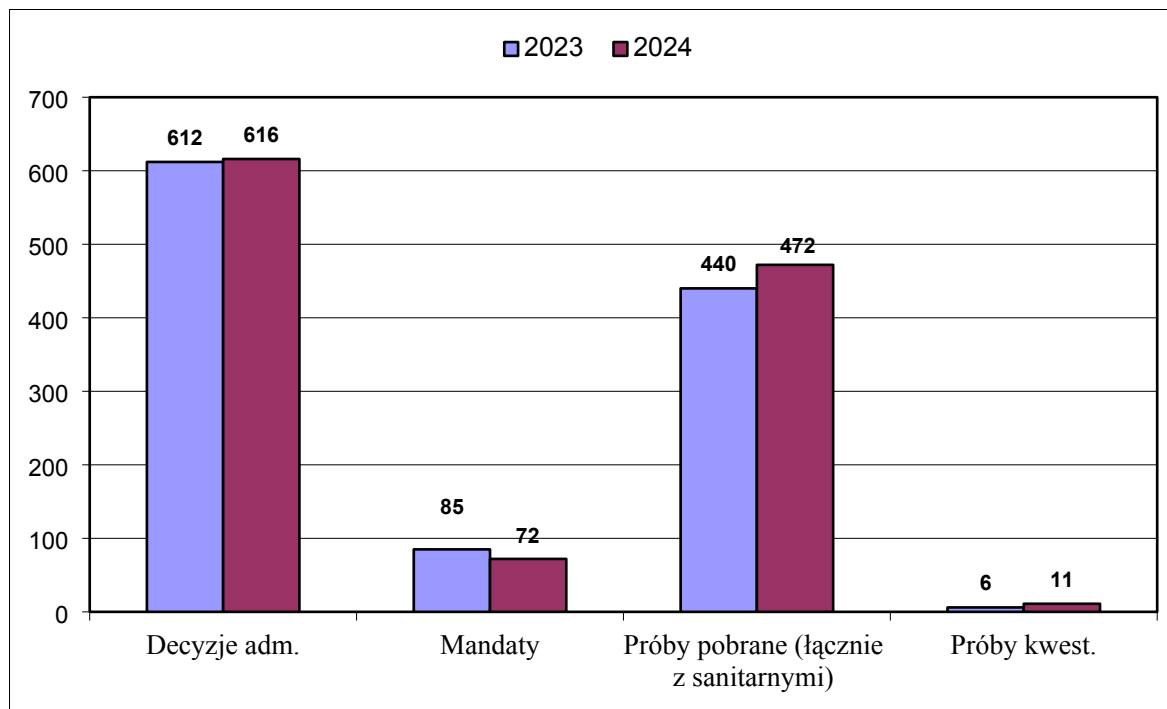

Tabela 1. Stan sanitarny w rozbiu na grupy obiektów w 2024 r.

Rok 2024	Liczba obiektów zarejestrowanych	Liczba skontrolowano obiektów	%	W tym: sklasyfikowano obiektów	%	W tym: obiekty uznane za złe	%	Liczba kontroli i rekontroli	Wskaźnik częstości kontroli
Obiekty produkcji żywności	194	96	49,5	77	80,00	0	0	156	0,8
Obiekty obrotu żywnością	761	345	45,33	208	60,30	0	0	538	0,7
Obiekty żywienia zbiorowego	471	217	46,00	155	71,42	0	0	284	0,6
Wytwórnice i obrót materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	44	11	25,00	8	72,72	0	0	15	0,34
Razem	1470	669	45,50	448	66,96	0	0	993	0,67

2. Obiekty produkcji żywności

W roku 2024 w rejestrze zakładów figurowały 194 zakłady produkcji żywności, z czego skontrolowano 96. Przeprowadzono 156 kontroli, zatwierdzono 6 tego typu obiektów.

Stan sanitarno-techniczny zakładów oceniano na podstawie obowiązujących arkuszy oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/ materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Stan techniczny zakładów produkcji żywności jest zróżnicowany tj. od obiektów zmodernizowanych, dobrze wyposażonych, po zakłady o gorszym stanie technicznym.

Najczęściej stwierdzane podczas kontroli uchybienia to m.in.:

- zły stan techniczny pomieszczeń produkcyjnych i sprzętu (zawilgocone, zagrzybione ściany oraz sufity pomieszczeń produkcyjnych, zniszczone powierzchnie podłóg, skorodowany sprzęt produkcyjny – dotyczy głównie piekarni),
- niewłaściwy bieżący stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i sprzętu (brak czystości i porządku).

W 2024 r. na właścicieli w/w zakładów wydano 27 decyzji administracyjnych, w tym 20 nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień. Nałożono 14 grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 4500,00 zł.

W piekarniach pobrano 24 próbki, tj. 20 próbek sanitarnych: zmiotki lub wytrzepki z koszyczków do badań w kierunku obecności szkodników zbożowo-mącznych, 4 próbki mąki - 1 w kierunku alkaloidów sporyszu, 1 w kierunku mikotoksyn oraz dwie w związku z interwencją konsumencką (w kierunku zanieczyszczeń fizycznych i biologicznych). 4 próbki sanitarne były kwestionowane. Właścicieli piekarni ukarano grzywnami w drodze mandatu karnego oraz wydano 3 decyzje z terminem natychmiastowej wykonalności nakazujące doprowadzenie pomieszczeń i sprzętów w piekarniach do właściwego stanu sanitarnego.

Prócz tego pobrano 35 próbek w ciastkarniach, 4 próbki w zakładach garmazeryjnych, 5 próbek lodów z automatu i 3 próbki substancji dodatkowych w zakładzie produkcji koncentratów spożywczych. Próbki te nie były kwestionowane.

W ciastkarni przeprowadzono ocenę jakości tłuszczu smażalniczego (poziom związków polarnych) za pomocą szybkiego testu. Wynik był prawidłowy.

3. Obiekty obrotu żywnością

W roku 2024 skontrolowano 345 zakładów obrotu żywnością z 761 prowadzących działalność handlową na terenie powiatu zawierciańskiego, zatwierdzono 47 obiektów. Łącznie przeprowadzono 538 kontroli.

W miejscach obrotu środkami spożywczymi, za stwierdzone nieprawidłowości, nałożono na osoby odpowiedzialne 43 mandaty karne na kwotę 10 200,00 zł. Wydano 68 decyzji administracyjnych, w tym 47 nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień i 1 decyzję wycofania z obrotu żywności po upływie daty minimalnej trwałości.

Najczęściej występujące nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego to:

- niewłaściwy stan powierzchni ścian, sufitów i podłóg,
- niewłaściwy stan techniczny wyposażenia i sprzętu,
- brak wody bieżącej zimnej i/lub ciepłej przy punktach wodnych.

Nieprawidłowości natury bieżącej to głównie:

- brak zachowanej czystości i porządku pomieszczeń i wyposażenia,
- brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniem,
- brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego żywności łatwo psującej się,
- przechowywanie skrzynek lub kartonów z żywnością bezpośrednio na podłodze.

Do badań laboratoryjnych w miejscach obrotu żywnością pobrano 371 próbek. 6 próbek podlegało kwestionowaniu (mięso mielone, przyprawa oregano).

2. Zakłady żywienia zbiorowego ogółem

W 2024 roku skontrolowano 217 zakładów żywienia zbiorowego, z 468 prowadzących działalność, w tym 142 zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego, 73 typu zamkniętego i 2 zakłady usług cateringowych.

Najczęstsze uchybienia w zakładach żywienia zbiorowego otwartego:

- brak porządku i czystości w zakładzie,
- brak segregacji surowców, półproduktów i wyrobów gotowych w urządzeniach chłodniczych i zamrażających
- stosowanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia/daty min. trwałości,
- przechowywanie w zamrażarkach nieoznakowanych półproduktów.

W zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego (duża gastronomia) nałożono 12 grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 3 800,00 zł. Wydano 19 decyzji administracyjnych, w tym 18 nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień.

W zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego nałożono 2 grzywiny w drodze mandatu karnego na kwotę 400,00 zł. Wydano 13 decyzji administracyjnych, w tym 8 nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień.

W zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego pobrano 15 próbek (5-warzywa krojone, 5-owoce krojone, 5 - świeży sok owocowy). Próbki nie były kwestionowane.

W jednym zakładzie gastronomicznym przeprowadzono ocenę jakości tłuszczu smaźalniczego (poziom związków polarnych) za pomocą szybkiego testu. Wynik był prawidłowy.

Mała gastronomia

W 2024 r. skontrolowano 47 zakładów małej gastronomii i przeprowadzono 62 kontrole sanitarne, w tym 7 zakładów małej gastronomii w zakładach tymczasowych lub ruchomych, w których przeprowadzono 7 kontrole.

Najczęściej stwierdzane uchybienia w zakładach małej gastronomii to:

- brudne urządzenia i sprzęt,
- niewłaściwy stan techniczny wyposażenia,
- brak zimnej i/lub ciepłej wody bieżącej przy punktach wodnych w zakładzie.

Za stwierdzone wykroczenia nałożono 1 mandat karny na kwotę 150,00 zł. Wydano 8 decyzji administracyjnych, w tym 4 nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień.

3. Ogólna ocena sposobu żywienia

Podczas kontroli kompleksowych oraz interwencyjnych zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego wykorzystywano „Listy wspomagające ocenę żywienia w szkole i przedszkolu pod kątem spełnienia wymagań zawartych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty (...)” lub „Arkusze oceny dekadowej jadłospisów” - w przypadku analizy żywienia w stołówkach domów opieki i stołówce szpitalnej. Ogółem oceniono 26 jadłospisów.

Do oceny jakościowej pobrano jadłospisy oraz dzienniki żywieniowe: 1 ze stołówki prowadzącej żywienie na półkoloniach, 7 ze szkół podstawowych (w tym 1 z żywieniem cateringowym), 8 z przedszkoli (w tym 2 z żywieniem cateringowym), 4 jadłospisy dotyczące żywienia dzieci w żłobkach (w tym 2 z żywieniem cateringowym), 1 ze stołówki szpitalnej, 4 ze stołówek w domach opieki (w tym 2 z żywieniem cateringowym) i 1 ze stołówki w domu dziecka. Przeprowadzono 21 analiz ilościowych za pomocą programu komputerowego ALIANT, w ramach których ocenie poddano: 7 jadłospisów oraz dzienników żywieniowych ze stołówek szkolnych (w tym 1 z żywieniem cateringowym), 7 z przedszkoli (w tym 2 z żywieniem cateringowym), 4 ze żłobków

(w tym 2 z żywieniem cateringowym), 1 ze stołówki szpitalnej, 2 z kuchni domów opieki (w tym 1 z żywieniem cateringowym).

Zaobserwowano niewielkie odchylenia w podaży niektórych składników odżywczych tj. zbyt niską podaż wapnia w 18 przypadkach (w 7 jadłospisach szkolnych, 7 przedszkolnych, 2 w żłobków, w 1 szpitalnym i 1 z domu opieki); nieprawidłową podaż żelaza w 5 przypadkach (wartość zaniżona w 1 jadłospisie ze stołówki szkolnej, 1 z przedszkola i 1 z domu opieki oraz zawyżona wartość w 1 jadłospisie ze stołówki szkolnej i 1 z domu opieki); w 13 jadłospisach dekadowych stwierdzono zbyt dużą podaż soli (w 5 ze stołówek szkolnych, 2 z przedszkoli, 3 ze żłobków, 2 z domów opieki); wartość energetyczna posiłków była zbyt wysoka w 4 przypadkach (1 w stołówce szkolnej, 2 w przedszkolach i 1 w domu opieki).

Osobom odpowiedzialnym za wyżywienie w placówkach, w których stwierdzono nieprawidłowości, wydano zalecenia odnośnie wprowadzenia zmian mających na celu dostosowanie jakości podawanych posiłków do obowiązujących norm oraz poinformowano o ponownym pobraniu jadłospisów do badań. W omawianym okresie pobrano do badań laboratoryjnych posiłki obiadowe w 2 żłobkach, zgodnie z harmonogramem poboru próbek na 2024 r. Przeprowadzone badania w jednym przypadku wykazały nieprawidłowości. Wydano decyzję nakazującą zapewnienie wyżywienia w żłobku zgodnie z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowanymi przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie.

4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych 472 próbki: 443 próbki żywności (w tym 384 próbki żywności krajowej, 33 próbki z krajów UE oraz 26 próbek z importu), 3 próbki substancji dodatkowych, 6 próbek wyrobów do kontaktu z żywnością i 20 próbek sanitarnych. Próbki zostały przebadane w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, substancji dodatkowych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, fizycznych oraz organoleptycznie. Za niezgodne z wymaganiami uznano 6 próbek żywności tj. mięso mielone, przyprawę oregano i posiłek obiadowy pobrany w żłobku.

Znakowanie 4 próbek było niezgodne z obowiązującymi przepisami. Informacje o nieprawidłowym znakowaniu przekazano do powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, nadzorujących zakład producenta. Kwestionowano 1 posiłek obiadowy pobrany w żłobku z powodu zbyt niskiej kaloryczności w przeliczeniu na suchą masę, zaniżony procentowy udział energii z tłuszczu i zawyżony procentowy udział energii z białka.

Tabela 2. Jakość zdrowotna środków spożywczych w latach 2023-2024

Rok	Próbki zbadane*	Próbki zdyskwalifikowane*	W tym					
			krajowe		UE		Import	
			zbadane	zdyskwalifikowane %	zbadane	zdyskwalifikowane %	zbadane	Zdyskwalifikowane %
2023	411	1	354	0,28	29	0	8	0
2024	443	6	384	6	33	0	26	0

* nie uwzględniono próbek sanitarnych (zmiotki, wytrzepki), materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością i substancji dodatkowych

5. Nadzór nad importem/exportem

Działania w zakresie granicznej kontroli sanitarnej towarów pochodzących spoza Unii Europejskiej oraz eksportowanych do krajów trzecich są realizowane przez państwowych powiatowych inspektorów

sanitarnych, właściwych ze względu na położenie siedzib większych importerów/eksporterów oraz dużych składów celnych. W 2024 r. 2 przedsiębiorców występowało z wnioskami o przeprowadzenie kontroli granicznej żywności, w wyniku czego przeprowadzono:

- 10 kontroli granicznych żywności przeznaczonych na eksport,
- oceniono 24 partie produktów,
- wydano 26 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy przekraczający granicę.

Tabela. 4. Graniczna kontrola sanitarna w latach 2023-2024

Rok	Liczba kontroli	Liczba ocenionych partii żywności	Liczba ocenionych partii materiałów i wyrobów do kontaktu	Wydane świadectwa	Wydane decyzje administracyjne opłatowe	Wydane decyzje zakazu wprowadzania do obrotu
2023	2	2	0	3	2	0
2024	10	24	0	26	9	0

W 2024 r produktami przeznaczonymi na eksport były wyroby garmażeryjne, izolat białka sojowego i mieszanki przyprawowe.

8. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)

Celem usunięcia źródeł zagrożeń związanych ze spożyciem żywności potencjalnie niebezpiecznej dla zdrowia ludzi, Unia Europejska wprowadziła system wczesnego ostrzegania, który powinien chronić konsumentów przed ryzykiem wystąpienia zachorowań. System ten, mający charakter sieci wymiany informacji istnieje w Unii Europejskiej od 1978 roku. Jest to system Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) stworzony, aby zapewnić władzom kontrolującym żywność i pasze efektywne narzędzie do wymiany informacji o środkach podjętych w odpowiedzi na ryzyko wykryte w odniesieniu do żywności i pasz. System ten stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Zasady funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania i powiadamiania o bezpośrednim lub pośrednim niebezpieczeństwie grożącym zdrowiu ludzkiemu, pochodzącym z żywności lub pasz, zostały zawarte w Rozporządzeniu (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności. W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) powiadomienia definiowane są w następujący sposób: powiadomienie alarmowe, powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań lub w celu zwrócenia uwagi, powiadomienie news i powiadomienie o odrzuceniu na granicy.

W 2024 r. sekcja bezpieczeństwa żywności otrzymała 89 powiadomień w ramach systemu RASFF (14 powiadomień alarmowych oraz 72 powiadomienia informacyjne, w tym do wiadomości, w celu zwrócenia uwagi, podjęcia działań lub typu news). 34 powiadomienia alarmowe i informacyjne dot. obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych (głównie obecności bakterii z gr. Salmonella) w świeżym mięsie drobiowym tj. elementach z kurczaka i mięsie z indyka. Pozostałe przypadki dotyczyły np. stwierdzenia wysokiego poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych w przyprawach (kmin rzymski, oregano), obecności aflatoksyn w bakaliach, przekroczenia NDP morfiny i kodeiny w maku, obecności ciała obcego w suplemencie diety i odżywcze dla sportowców, zanieczyszczeń orzeszkami ziemnymi pieczywa bezglutenowego, obecności alkoholu w piwie bezalkoholowym, pestycydu w porzeczkach oraz przekroczenia limitu migracji specyficznych pierwszorzędnych amin aromatycznych PAA w wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością (kubki, talerze).

Zgłoszono do systemu RASFF produkt pn. „Mięso mielone 100% Fit Life z fileta z piersi indyka” producent Indrol Sp. z oo. sp. k., ul. Towarowa 4, 62-065 Grodzisk Wielkopolski, z powodu

stwierdzenia obecności *Salmonella* w 25 g, w 4 z 5 próbek w/w mięsa mielonego. Próbki pobierano do badania w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, zgodnie z planem poboru próbek dla państwowej inspekcji sanitarnej woj. śląskiego na 2024 r.

Tabela 3. Zestawienie powiadomień typu RASFF w 2024 r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
Mięso i przetwory mięsne	1	6
Warzywa, przetwory warzywne	1	4
Suplementy diety	-	6
Zboża i przetwory zbożowe	2	4
Mleko i jego przetwory	1	1
Przyprawy	1	4
Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i produkty jajeczne	1	33
Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	-	2
Nasiona/kielki	2	6
Herbata	1	-
Odżywki dla sportowców	1	-
Bakalie	1	-
Piwo	-	1
Dodatki do żywności	-	1
Kawa	-	1
Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością	5	3

9. Nadzór nad wyrobami i materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością

W 2024 roku przeprowadzono 15 kontroli w 11 zakładach obrotu materiałami lub wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Pobrano 6 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (2 próbki wyrobów z tworzyw sztucznych, 2 próbki wyrobów ceramicznych, 1 próbkę wyrobów z melaminy, 1 próbkę wyrobów szklanych). 5 próbek było również ocenianych na znakowanie (2 próbki wyrobów z tworzyw sztucznych, 2 próbki wyrobów ceramicznych, 1 próbka wyrobów z melaminy). Pobrane próbki były zgodne z wymogami.

10. Interwencje

W 2024 r. do sekcji NS-BŻ wpłynęło 61 wniosków o interwencję (w tym 28 anonimowych), z czego 19 zgłoszeń można uznać za zasadne.

W wyniku złożonych interwencji podejmowano następujące działania:

- przeprowadzono 54 kontrole interwencyjne,
- przekazano 2 sprawy do odpowiednich terenowo PSSE oraz 2 do Inspekcji Weterynaryjnych, do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami,
- nałożono 19 mandatów karnych na kwotę 4 800,00 zł,

- wydano 7 decyzji nakazujących usunięcie usterek technicznych i 1 decyzję wycofania z obrotu żywności po upływie daty min. trwałości,
- skierowano 1 wniosek do ŚPWIS o ukaranie przedsiębiorcy w związku z rozszerzeniem działalności bez zgody PPIS w Zawierciu,
- pobrano 6 próbek sanitarnych oraz 3 próbki żywności do oceny laboratoryjnej. Przeprowadzone badania dwukrotnie wykazały obecność szkodników zbożowo - mącznych w pobranych próbkach sanitarnych.

Wnoszone interwencje najczęściej dotyczyły wprowadzania do obrotu niewłaściwej jakości zdrowotnej żywności, nieprawidłowego stanu higieniczno-sanitarnego obiektów oraz niezachowania higieny sprzedaży.

Interwencje były rozpatrywane rzetelnie i terminowo, a osoby interweniujące otrzymywały odpowiedzi zwrotne.

Zakłady, w których stwierdzono uchybienia zostaną objęte wzmożonym nadzorem.

11. Działania ukierunkowane problemowo/akcje

„Ocena żywienia w szpitalach”

Na terenie powiatu zawierciańskiego prowadzi działalność 1 szpital, w którym w III kwartale 2024 r. przeprowadzono kontrolę kompleksową bloku żywieniowego połączoną z poborem jadłospisu dekadowego i dzienników żywieniowych diety podstawowej.

Przeprowadzona kontrola jak i ocena jakościowa jadłospisu dekadowego nie wykazały nieprawidłowości. Dokonano również ilościowej analizy jadłospisów dekadowych z użyciem programu komputerowego ALIANT, która potwierdziła prawidłowe żywienie pacjentów w kontrolowanym szpitalu.

„Akcja Markety”

W związku z poleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego, w 2024 r. prowadzono wzmożone kontrole sklepów wielkopowierzchniowych (supermarketów). W omawianym okresie, w ramach akcji, przeprowadzono 115 kontroli w/w zakładów, w wyniku których nałożono 9 mandatów karnych na kwotę 2250,00 zł, wydano 10 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, 5 upomnień, wszczęto 3 postępowania egzekucyjne dot. niewykonanych decyzji oraz przekazano zgłoszenie do systemu RASFF (mięso mielone).

„Znakowanie i warunki przechowywania wód butelkowanych”

W okresie od 15.06.2024 r. do 30.09.2024 r. przeprowadzano kontrole tematyczne w wytwórniach wód mineralnych i źródlanych oraz w punktach handlu detalicznego. Przeprowadzono 5 kontroli tematycznych, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

„Kontrola zakładów prowadzących działalność w miejscowościach wypoczynkowych i przy trasach turystycznych – akcja LATO”

W miesiącach czerwiec – wrzesień 2024 r. przeprowadzono łącznie 116 kontroli w 105 obiektach zlokalizowanych przy trasach turystycznych, trasach pielgrzymek lub w miejscach wypoczynku. Przeprowadzono 93 kontrole zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego (w tym 29 zakładów małej gastronomii i 5 obiektów ruchomych lub tymczasowych) oraz 7 kontroli stołówek na koloniach/obozach.

Prócz tego przeprowadzono 2 kontrole wytwórni lodów i 14 automatów do lodów, prowadzących działalność na omawianym obszarze.

Niewłaściwy bieżący stan sanitarno-higieniczny stwierdzono w 6 obiektach, w wyniku czego nałożono łącznie 6 mandatów karnych na kwotę 1450,00 zł. Ponownie przeprowadzone kontrole wykazały

poprawę stanu sanitarnego. Wydano 5 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości technicznych, które zostały wykonane w terminie.

W omawianym okresie wpłynęło 6 interwencji dotyczących w/w zakładów, przeprowadzono 6 kontroli sanitarnych, które nie potwierdziły zarzutów.

„Realizacja Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności”

Jednym z elementów kontroli była ocena znakowania żywności, w tym zasad oferowania do sprzedaży żywności nieopakowanej lub sprzedawanej „luzem”, pod względem przekazywania konsumentom informacji o znajdujących się w produkcie alergenach. W sumie przeprowadzono 255 kontroli uwzględniających powyższe zagadnienia. W zakładach produkujących żywność (49 obiektów) oceniano znakowanie wyrobów gotowych (pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa żywności) oraz informacje przekazywane odbiorcom żywności nieopakowanej. Porównywano przekazywane informacje ze stosowanymi w zakładach recepturami.

W okresie od dnia 16.05.2024 r. do dnia 31.08.2024 r. prowadzono wzmożony nadzór nad sprzedażą owoców i warzyw na giełdach towarowych owocowo-warzywnych oraz w innych miejscach sprzedaży hurtowej warzyw i owoców. W omawianym czasie przeprowadzono 36 kontroli w miejscach obrotu dotyczących identyfikacji warzyw i owoców importowanych z państw trzecich oraz innych krajów członkowskich UE. Podczas kontroli stwierdzono, że w 4 przypadkach przedsiębiorcy nie znakowali warzyw i owoców krajem pochodzenia, co skutkowało przekazaniem spraw do WIJHARS w Katowicach.

„AFS – Afrykański Pomór Świń”

W miesiącach I – V 2024 przeprowadzano kontrole w ramach akcji zapoczątkowanej w 2016 r., w związku z rozprzestrzenianiem się na terenie kraju afrykańskiego pomoru świń. W trakcie kontroli obiektów obrotu żywnością i zakładów gastronomicznych, wprowadzających do obrotu mięso i jego przetwory, sprawdzane było pochodzenie w/w produktów, a także oceniany sposób postępowania z odpadami kategorii III. Comiesięczne raporty z przeprowadzonych kontroli przesyłane były do WSSE w Katowicach. Łącznie do końca V 2024 r. przeprowadzono 94 tego rodzaju kontroli uwzględniających powyższe zagadnienia: 11 w kioskach i straganach na targowiskach, 35 w zakładach żywienia zbiorowego i 48 w innych obiektach (sklepy, zakłady produkcyjne).

Podczas kontroli nie stwierdzono przygotowywania posiłków z użyciem dziczyzny i sprzedaży dziczyzny w sklepach/kioskach. Przedsiębiorcy posiadali również dokumenty potwierdzające pochodzenie mięsa i jego przetworów.

Przestrzeganie Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2023, poz. 700)

W 2024 r. podczas przeprowadzania kontroli kompleksowych, szczególnie w zakładach żywienia zbiorowego otwartego, sprawdzano przestrzeganie Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Dane o przeprowadzanych kontrolach przekazywano comiesięcznie do komórki Oświaty Zdrowotnej PSSE w Zawierciu. Prócz tego przekazywano do ŚPWIS kwartalnie dane dot. lokali gastronomiczno-rozrywkowych.

We wszystkich kontrolowanych obiektach stwierdzono przestrzeganie w/w przepisów.

Akcja „Sytuacja powodziowa”

W związku z poleceniem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we wrześniu 2024 r. na terenie województwa śląskiego prowadzono wzmożony nadzór nad obiektami żywnościowymi zagrożonymi podtopieniami oraz powodzią. Na terenie nadzorowanym przez PPIS w Zawierciu nie stwierdzono zakładów wymagających kontroli w związku z podtopieniami

i powodziami. Na omawianym obszarze nie wystąpiło zagrożenie powodziowe. W związku z prowadzoną akcją każdego dnia przekazywano raporty do ŚPWIS.

Akcja „Mak”

W okresie przedświątecznym, w grudniu 2024 r., przeprowadzono 7 kontroli tematycznych w miejscach obrotu detalicznego, dotyczących oznakowania maku oferowanego do sprzedaży dla konsumenta finalnego. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Mak oferowany do sprzedaży w opakowaniach jednostkowych, zawierał etykiety z wymaganymi prawnie danymi, natomiast mak sprzedawany luzem/na wagę specyfikację wskazującą, że produkt jest przeznaczony dla konsumenta ostatecznego, a nie do przetwórstwa. Przedstawiono również wyniki badań na zawartość alkaloidów opium.

„Realizacja Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach”

Podczas kontroli w zakładach żywienia dzieci i młodzieży oceniano przestrzeganie wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych placówkach. W 2024 r. przeprowadzono 65 kontroli w zakładach żywnościowych mieszczących się w jednostkach systemu oświaty, w tym 50 kontroli dot. realizacji ww. rozporządzenia (20 kontroli w stołówkach szkolnych, w tym 1 interwencyjną; 24 w stołówkach przedszkolnych, w tym 1 interwencyjną; 1 w bufecie szkolnym oraz 5 kontroli automatów vendingowych zlokalizowanych na terenie placówek oświatowych).

Podczas przeprowadzanych kontroli w 1 przypadku stwierdzono nieprawidłowości (kontrola interwencyjna w przedszkolu) - odchylenia od wymogów cytowanego wyżej rozporządzenia (w przypadku siedmiu dni w dekadzie stwierdzono brak dwóch porcji mleka lub przetworów mlecznych; w przypadku dwóch dni nie stwierdzono podawania co najmniej jednej porcji z grupy mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych; w przypadku trzech dni stwierdzono podawanie warzyw lub owoców w 2 posiłkach zamiast w 3). W ramach prowadzonych działań ustalono, iż uchybienia zostały usunięte.

12. Wnioski

1. Stan sanitarno-higieniczny zakładów żywnościowo-żywnościowych na terenie powiatu zawierciańskiego utrzymywany jest na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych.
2. Zrealizowano plan poboru próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością na 2024 rok. W przypadku gdy producenci żywności zaplanowanej do badań laboratoryjnych prowadzili działalność na terenie powiatu zawierciańskiego, w pierwszej kolejności próbki były pobierane właśnie z tych zakładów .
3. W przypadku otrzymania powiadomień w ramach systemu RASFF prowadzono postępowania wyjaśniające i przesyłano odpowiedzi do ŚPWIS. Badane próbki środków spożywczych pochodzących od producentów z terenu powiatu zawierciańskiego nie były kwestionowane i nie kierowano ich do systemu RASFF.
4. W przypadku stwierdzenia uchybień w kontrolowanych obiektach każdorazowo instruowano przedsiębiorców na temat obowiązujących przepisów prawnych z zakresu prawa żywnościowego. W przypadku błędów w znakowaniu środków spożywczych sprzedawanych luzem/bez opakowania rozdawano ulotki z przykładami poprawnej informacji o znakowaniu produktów.

III. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia

Fot. <https://jestsmama.pl/wychowanie/wychowywanie-malego-dziecka/stymulacja-rozwoju-dziecka/jak-wyjasnic-dzieciom-cykl-obiegu-wody-w-przyrodzie/>

Woda jest niezbędna do utrzymania życia i powinna być dostępna dla konsumentów w odpowiedniej ilości i o właściwej jakości, co należy do zadań własnych gminy.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany jest na podstawie krajowych aktów prawnych, tj. ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne oraz ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Przytoczone zapisy dotyczą zarówno bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jak i wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez administratorów ujęć i sieci wodociągowych.

W celu określenia czy spożywana woda jest czysta i bezpieczna dla zdrowia ludzkiego pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Zawierciu systematycznie pobierają próbki wody do badań i dokonują oceny jej jakości. Jakość wody przeznaczonej do spożycia powinna odpowiadać wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Kontrole jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach nadzoru PPIS w Zawierciu wykonywane są zgodnie z harmonogramem na dany rok, a badania wykonywane są w Zintegrowanym Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Badania jakości wody w ramach wewnętrznej kontroli dostawców wody mogą wykonywać laboratoria PIS lub inne o udokumentowanym systemie jakości badań zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

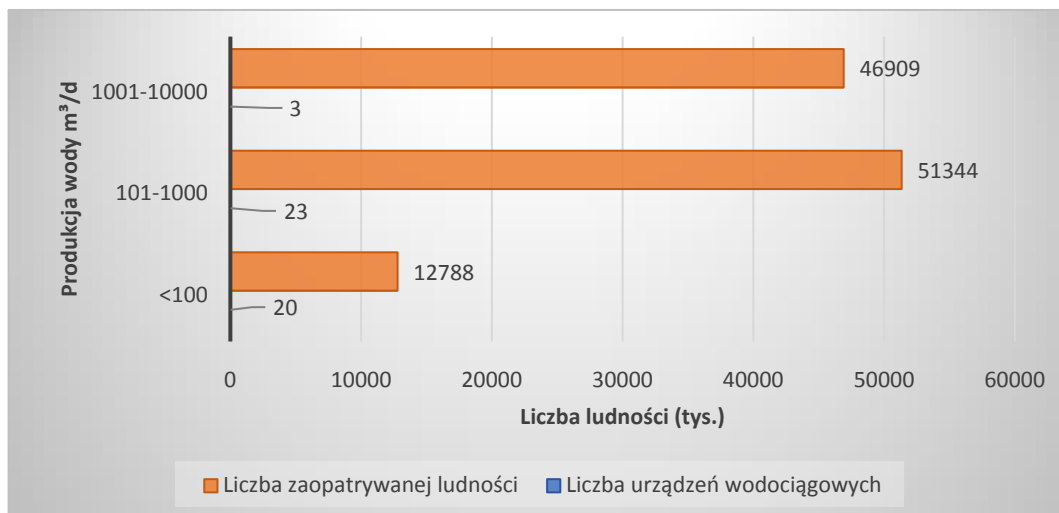
System zaopatrzenia powiatu zawierciańskiego w wodę oparty jest na poborze, uzdatnianiu oraz dystrybucji do odbiorców wody pochodzącej z ujęć głębinowych. Woda przeznaczona do spożycia, rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą, produkowana jest przez 46 urządzeń wodociągowych o różnej wydajności (wykres 1):

- produkcja $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ – 20 urządzeń zaopatrujących 12 788 osób*;
- produkcja $100 - 1000 \text{ m}^3/\text{d}$ – 23 urządzenia zaopatrujące 51 344 osoby*;
- produkcja $1000 - 10000 \text{ m}^3/\text{d}$ – 3 urządzenia zaopatrujące 46 909 osób*.

* podana liczba jest wartością szacunkową uzyskaną od administratorów ujęć i sieci wodociągowych.

Ponadto na terenie powiatu zawierciańskiego znajduje się 21 urządzeń wodociągowych produkujących wodę na własne potrzeby, głównie prowadzenie działalności gospodarczej.

Wykres 1. Porównanie liczby urządzeń wodociągowych w podziale na wielkość produkcji wody (m^3/d) do ilości zaopatrywanej przez nie ludności (tys.)

Trzy wodociągi zaopatrywane są przez ujęcia znajdujące się poza nadzorowanym terenem, tj.: wodociąg Skalbania gm. Łazy, wodociąg Chruszczobród gm. Łazy oraz wodociąg Drużykowa gm. Szczekociny.

Woda pochodząca z ujęć w Wiesiołce, Hutkach Kankach, Niegowonicach oraz na ujęciu Spółdzielczej Agrofirmy w Szczekocinach poddawana jest procesowi uzdatniania, polegającemu na oczyszczaniu wody z ponadnormatywnej zawartości jonów żelaza oraz doprowadzeniu jakości wody do obowiązujących norm pod względem barwy i zapachu.

Na pozostałych ujęciach zainstalowana jest aparatura do automatycznej dezynfekcji wody pompowanej ze studni za pomocą podchlorynu sodu. Na części ujęć prowadzona jest stała dezynfekcja wody, na pozostałych prowadzona jest ona okresowo, profilaktycznie.

Woda do spożycia, rozprowadzana jest siecią wodociagową o łącznej długości 1027,95 km. Przyjmując, iż na terenie powiatu zawierciańskiego z wody wodociągowej korzysta 111 041 osób (dane szacunkowe uzyskane od administratorów i właścicieli ujęć sieci wodociągowych zlokalizowanych na terenie powiatu zawierciańskiego służących do zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia) natomiast łączna produkcja wody dla całego powiatu wynosi 20 228,62 m^3 /dobę, to średnie zużycie wody na jednego mieszkańca w 2024 r. wyniosło 0,18 m^3 /d.

W 2024 roku pobierano próbki wody do badań w związku z:

- prowadzonym przez PSSE w Zawierciu monitoringiem jakości wody,
- monitorowaniem stopnia zasiedlenia instalacji wody ciepłej przez bakterie *Legionella* sp.,
- wewnętrzną kontrolą jakości wody przez podmioty zajmujące się produkcją i dystrybucją wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano:

- 525 próbek wody do badań fizykochemicznych,
- 320 próbek wody do badań mikrobiologicznych.

W ramach wewnętrznej kontroli jakości wody pobrano:

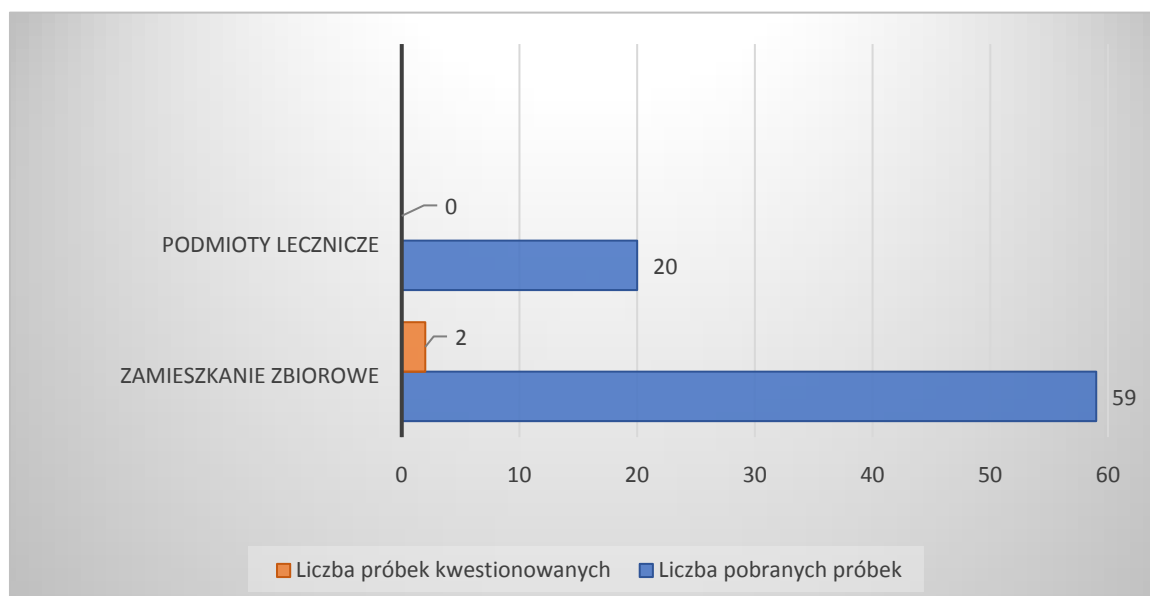
- 468 próbek wody do badań fizykochemicznych,
- 292 próbki wody do badań mikrobiologicznych.

Ogółem w 2024 r. pobrane zostały 993 próbki wody do badań fizykochemicznych, z czego kwestionowano 80 próbek oraz 612 próbek wody do badań mikrobiologicznych, z których kwestionowano 23 próbki. Każdorazowo po wystąpieniu przekroczeń podejmowane były przez administratorów wodociągów działania naprawcze, a następnie pobierano próbki wody do badań kontrolnych, które wykazywały przydatność wody do spożycia przez ludzi.

Przekroczenie parametrów określonych w rozporządzeniu wymaga każdorazowo dokonania oceny zagrożeń i oszacowania ryzyka wystąpienia potencjalnych zdarzeń niebezpiecznych dla zdrowia konsumentów w związku ze stwierdzonym przekroczeniem.

Ponadto w obiektach użyteczności publicznej pobrano 79 próbek wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella* sp. W 2 próbkach pobranych w 2 obiektach stwierdzono przekroczenia (wykres 2). Po przeprowadzeniu przez zarządców działań naprawczych, polegających głównie na termicznej dezynfekcji, pobrano próbki do badań rekontrolnych, które nie wykazały przekroczeń.

Wykres 2. Porównanie liczby pobranych próbek wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella* sp. do ilości próbek kwestionowanych

PPIS w Zawierciu w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. (Dz.U. z 2017 r , poz. 2294) wydał ocenę o przydatności wody do spożycia w 2023 r. na terenie gmin Zawiercie, Łazy, Poręba, Ogrodzieniec, Pilica, Irządze, Kroczyce, Szczekociny, Żarnowiec i Włodowice.

W 2024 r. zgłoszono 2 interwencje dotyczące wody do spożycia przez ludzi w gminie Łazy oraz gminie Poręba. Przeprowadzone badania próbek wody wykazały jej przydatność do spożycia.

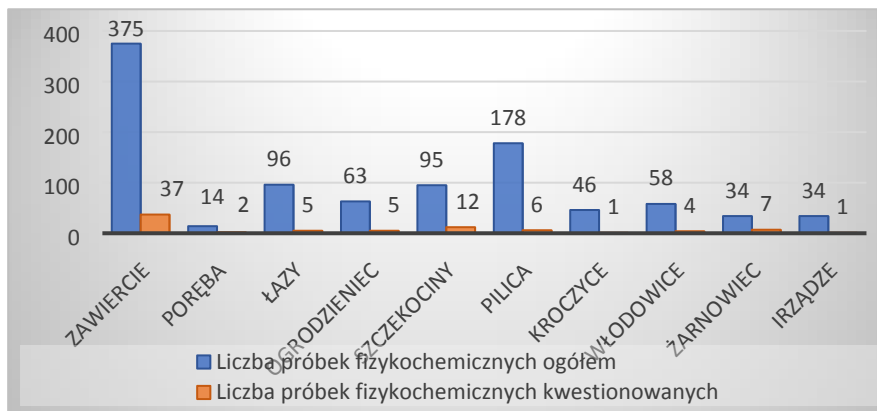
Wyniki badań próbek wody są raportowane w systemie Excel Woda (baza danych oraz system danych przestrzennych) za pośrednictwem ŚPWIS do GIS. Powyższe raporty zawierają min. dane dotyczące przekroczonego parametru, wartości przekroczenia oraz podejmowanych przez administratora działań naprawczych.

Analiza przekroczeń parametrów fizykochemicznych

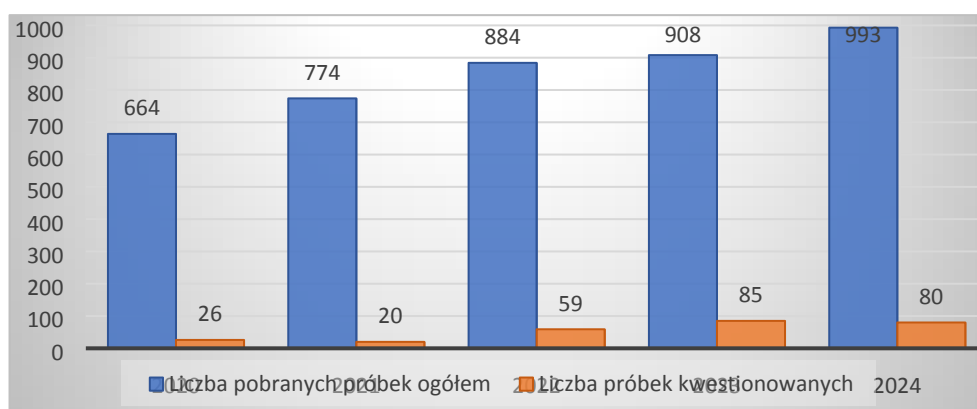
Ryzyko zdrowotne spowodowane związkami chemicznymi zawartymi w wodzie do spożycia różni się od zagrożenia spowodowanego zanieczyszczeniami pochodzenia mikrobiologicznego ze względu na fakt, iż zanieczyszczenia chemiczne na ogół nie wywołują natychmiastowych skutków. Ewentualne zagrożenie zdrowotne spowodowane spożywaniem wody o ponadnormatywnej zawartości parametrów fizykochemicznych może wystąpić w wyniku długotrwałego jej spożywania. O walorach smakowych i jakościowych wody decyduje jej skład. Zakres badanych parametrów fizykochemicznych jest bardzo szeroki i obejmuje zarówno wskaźniki organoleptyczne takie jak: barwa, smak, zapach jak i parametry chemiczne między innymi określana jest zawartość: azotanów, chlorków, siarczanów, poszczególnych metali w wodzie, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, trihalometanów, pestycydów itp. Konsument głównie ocenia jakość wody oraz to czy jest ona zdrowa i bezpieczna do spożycia na podstawie jej barwy i zapachu, jednakże fakt, że woda jest mętna, zabarwiona bądź posiada wyczuwalny zapach, nie daje podstawy do stwierdzenia, że jest ona „niezdrowa”.

Zanieczyszczenia mające bezpośredni i istotny wpływ na zdrowie (obecność mikroorganizmów chorobotwórczych, toksyczne związki metali i substancje rakotwórcze) są niewidoczne gołym okiem, a woda płynąc z kranu może być wizualnie kryształowo czysta. Dlatego podstawowym działaniem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kontrola jakości wody w zakresie substancji szkodliwych, a w przypadku przekroczeń wartości normatywnej - ocena ryzyka i oszacowanie skutków zdrowotnych dla konsumenta.

Wykres 3. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań fizykochemicznych do liczby próbek kwestionowanych w 2024 roku w poszczególnych gminach powiatu zawierciańskiego

Wykres 4. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań fizykochemicznych do liczby próbek kwestionowanych w latach 2020-2024 na terenie powiatu zawierciańskiego

Analizując wykresy 3 i 4 można stwierdzić, że w wodach gmin powiatu zawierciańskiego w 2024 r. odnotowano spadek liczby przekroczeń w porównaniu do poprzedniego roku, jednak nadal wartość przekroczeń jest dość wysoka. Sytuacja ta związana była ze wzmożonym monitorowaniem jakości wody pochodzącej z ujęć w Dzwonowicach i Kocikowej, gdzie odnotowywano podwyższoną zawartość azotanów oraz na studni zbiorczej w Zawierciu Stary Rynek, gdzie odnotowywano podwyższoną zawartość ołowiu. W obu powyższych przypadkach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego PPIS w Zawierciu oraz wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne, badania próbek wody wykonywane były z częstotliwością jeden raz w miesiącu.

W 2024 r. prowadzone były prace związane ze zmianą źródła zasilania w wodę przeznaczoną do spożycia na terenie miasta Zawiercie. Na koniec 2024 r. miasto Zawiercie było zasilane w 90 % w wodę z ujęcia w Zawierciu Kosowskiej Niwie, a w pozostałym procencie z ujęcia w Zawierciu, ul. Stary Rynek. Odnośnie wody pochodzącej z ujęć w Dzwonowicach oraz Kocikowej prowadzone przez ZUWiK w Pilicy działania naprawcze polegały na mieszaniu wody z wodą z ujęć w Solcy i Pilicy. W opisywanych powyżej przypadkach prowadzone działania naprawcze przynosiły oczekiwaną poprawę jakości wody.

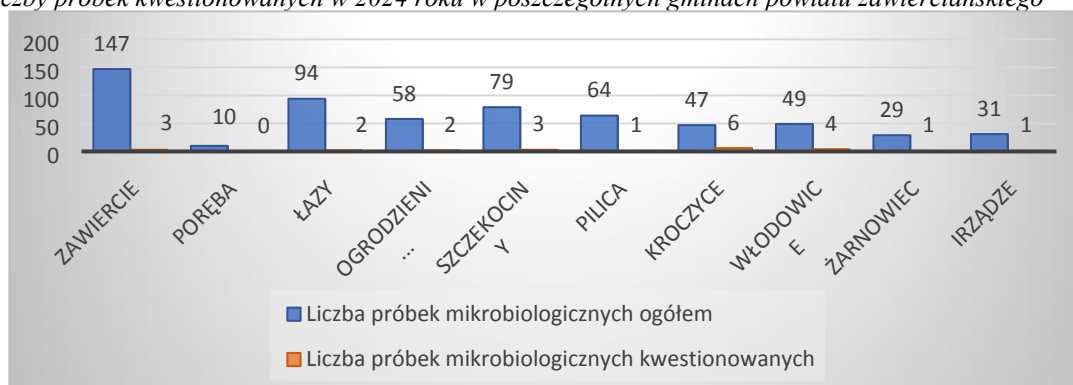
Pozostałe zanieczyszczenia fizykochemiczne dotyczyły ponadnormatywnej zawartości żelaza oraz stanu organoleptycznego wody, tj. ponadnormatywnej mętności i nieakceptowalnego zapachu. Wszystkie przekroczenia były zgłaszane do administratorów ujęć i sieci wodociągowych. Badania wykonywane w ramach rekontroli nie wykazywały przekroczeń.

Analiza przekroczeń parametrów mikrobiologicznych

Zanieczyszczenie źródeł wody powoduje występowanie charakterystycznych mikroorganizmów w wodzie, w tym często chorobotwórczych. Ponieważ nie ma możliwości zbadania obecności wszystkich rodzajów mikroorganizmów, które potencjalnie mogą występować w wodzie, jedyną skuteczną metodą jest częste badanie wody na obecność organizmów wskaźnikowych zanieczyszczenia kałowego. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w wodzie przeznaczonej do spożycia badane są następujące parametry mikrobiologiczne: bakterie grupy coli, *Escherichia coli*, Enterokoki (paciorkowce kałowe) oraz ogólna liczba mikroorganizmów w $22^{\circ}\text{C} \pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72 h. Występowanie w wodzie mikroorganizmów takich jak: *Escherichia coli* i Enterokoki bytujące zwykle w odchodach ludzi i zwierząt stałocieplnych wskazują na zanieczyszczenia typu kałowego. Stanowią one swoisty wskaźnik zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody i ich obecność w wodzie wiąże się z koniecznością podjęcia natychmiastowych działań naprawczych.

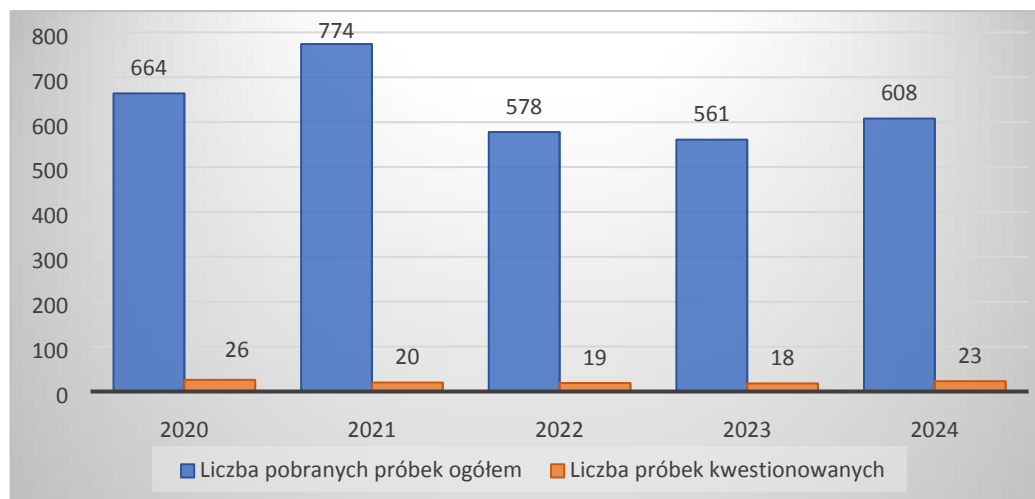
Charakterystykę jakości wody pod względem mikrobiologicznym przedstawiają wykresy 5 i 6.

Wykres 5. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań mikrobiologicznych do liczby próbek kwestionowanych w 2024 roku w poszczególnych gminach powiatu zawierciańskiego

W opisywanym okresie sprawozdawczym pobrano łącznie 608 próbek wody do badań mikrobiologicznych z czego kwestionowano 23 próbki. Większość stwierdzanych przekroczeń dotyczyło ogólnej liczby mikroorganizmów w $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72 h, Enterokoków, bakterii grupy coli i Escherichia coli.

Wykres 6. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań mikrobiologicznych do liczby próbek kwestionowanych w latach 2020-2024 na terenie powiatu zawierciańskiego

Wykres 6 obrazuje jak na przestrzeni lat kształtował się stosunek liczby próbek pobranych do liczby próbek kwestionowanych. Na podstawie powyższej oceny można stwierdzić, że mieszkańcy powiatu zawierciańskiego korzystają z wody o jakości odpowiadającej wymaganiom stawianym przez obowiązujące akty prawne.

Podsumowanie nadzoru nad jakością wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi

Bezpieczeństwo zdrowotne wody wymaga:

1. współpracy i udziału wielu podmiotów: organów PIS, organów samorządowych, przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych;
2. objęcia skuteczną kontrolą wewnętrzną wszystkich ujęć wody do spożycia, także indywidualnych, w celu zapobiegania zagrożeniom zdrowotnym i minimalizowania ich skutków;
3. stosowania systemu wielobarierowości polegającego na:
 - a. skutecznej ochronie ujęć wody,
 - b. właściwym projektowaniu, budowaniu i eksploataowaniu sieci i instalacji wodociągowych,
 - c. stworzeniu systemu nadzorowania materiałów i wyrobów stosowanych do kontaktu z wodą do spożycia.
4. zapewnienia właściwego funkcjonowania instalacji wewnętrznych w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego tak, aby nie były przyczyną wtórnego zanieczyszczenia i pogorszenia jakości wody oraz nałożenie na właścicieli instalacji obowiązku okresowej kontroli jakości rozprowadzanej wody,
5. utworzenia systemu gwarantującego bezpieczeństwo zdrowotne wody poprzez stosowanie dobrych praktyk (opracowanie wytycznych, procedur postępowania). Powyższe działania mają charakter zadań długoterminowych i przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi.

IV. Stan sanitarny obiektów komunalnych i użyteczności publicznej

Dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom powiatu zawierciańskiego i osobom przebywającym czasowo na terenie powiatu, przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego sprawowali bieżący nadzór sanitarny poprzez kontrolę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące stanu sanitarnego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, środków transportu publicznego oraz rozpatrywali interwencje mieszkańców. Bieżącym nadzorem sanitarnym w zakresie higieny komunalnej objęte były 873 obiekty użyteczności publicznej. W roku 2024 przeprowadzono 370 kontroli.

Tabela nr 1. Zestawienie obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych w 2024 r.

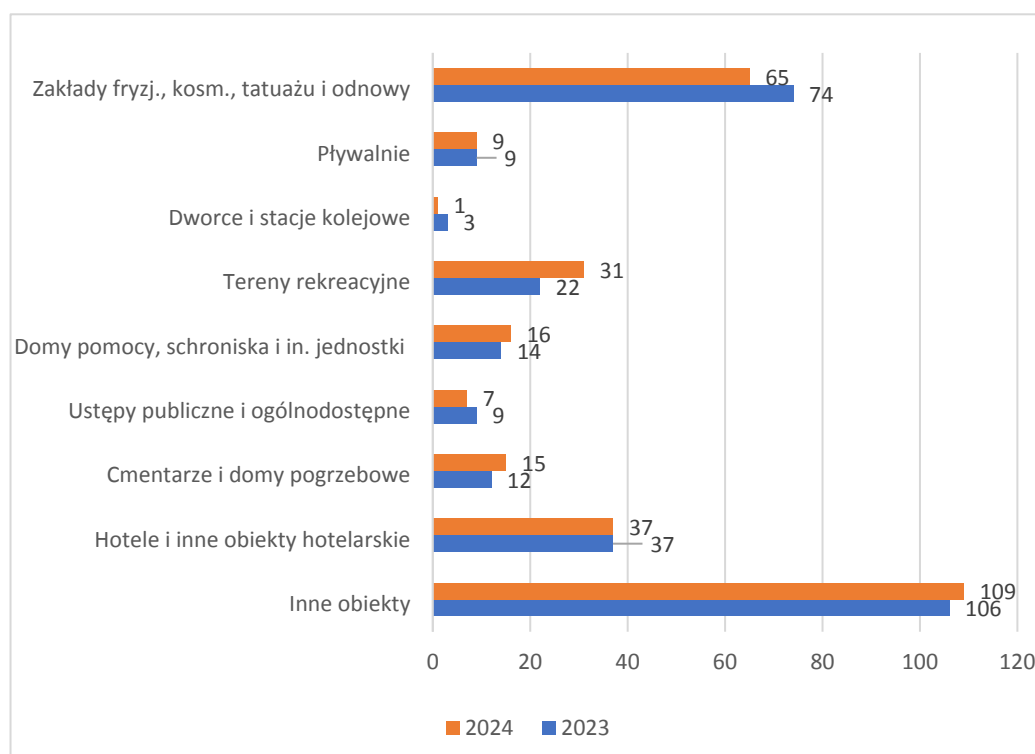
Rodzaj obiektu	Liczba obiektów zewidencjonowanych	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów w których stwierdzono uchybienia
Inne obiekty	285	109	1
Zakłady fryzjerskie	109	32	2
Zakłady kosmetyczne	66	18	1
Tereny rekreacyjne	121	31	0
Inne obiekty świadczące usługi hotelarskie	133	27	0
Inne zakłady, w których są świadczone więcej niż jedna z usług: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	23	9	1
Cmentarze	39	10	0
Zakłady odnowy biologicznej	22	6	0
Ustępy publiczne i ogólnodostępne	10	7	0
Pływalnie ogółem	8	8	0
Hotele	10	9	0
Domy przedpogrzebowe	14	5	0
Zakłady tatuażu	5	0	0
Domy pomocy społecznej	2	2	0
Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	13	9	0
Dworce i stacje kolejowe	1	1	1
Placówki zapewniające całodobową opiekę	5	3	2
Noclegownie i domy dla bezdomnych	3	2	0
Dworce autobusowe	0	0	0
Zakłady karne i areszty śledcze	1	1	0
Schroniska młodzieżowe, pola biwakowe	1	1	0
Pensjonaty, Kempingi, Motele, Domy wycieczkowe	0	0	0

W 2024 roku skontrolowano stan higieniczno - sanitarny 292 obiektów, tj. ok. 33,4% zewidencjonowanych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 6 decyzji nakazujących usunięcie uchybień, nałożono 5 mandatów na łączną kwotę 1100 zł.

Wydano 30 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji, 80 decyzji płatniczych na kwotę 143 028,29 zł., 29 postanowień i 31 opinii sanitarnych. Opinie sanitarne dotyczyły projektów uchwał w sprawie regulaminów utrzymania czystości w gminach, imprez masowych, miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel, kategoryzacji obiektu hotelarskiego.

Wykres 1, Porównanie liczby skontrolowanych grup obiektów użyteczności publicznej w powiecie zawierciańskim w latach 2023 -2024

Oceniając nadzór sprawowany nad obiektami użyteczności publicznej w 2024 r., w powiecie zawierciańskim, podobnie jak w latach ubiegłych, nie stwierdzono wystąpienia poważniejszych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej w dużej mierze oceniany jest jako dobry. Stwierdzane podczas kontroli nieprawidłowości były usuwane w terminach wyznaczonych decyzjami administracyjnymi.

Fot. <https://www.medonet.pl/zdrowie/solarium---korzysci--wady--przeciwwskazania,artykul,1729051.html>

W 2024 r. w dalszym ciągu szczególną uwagę zwracano na bezpieczeństwo korzystania z zakładów oferujących usługi „solaryjne” w zakresie realizacji wymogów Ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017 r. poz. 2111). W ewidencji PPIS w Zawierciu na koniec 2024 r. roku znajdowało się 13 solariów, skontrolowano 4. Kontrole miały na celu sprawdzenie przestrzegania zakazu udostępniania solarium osobom nieletnim, zakazu reklamy i promocji usług oraz sprawdzenie stanu sanitarnego obiektów. Nie stwierdzono zagrożeń w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, kontrole w tym zakresie będą kontynuowane w 2025 roku.

W minionym roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu wpłynęło 36 interwencji. W 14 przypadkach stwierdzono, iż dotyczą one spraw pozostających poza kompetencjami organów PIS i w całości lub części przekazano je do załatwienia innym organom lub urzędom właściwym rzeczowo i terenowo takim jak: prezydent miasta, wójtowie i burmistrzowie, urząd skarbowy, powiatowy lekarz weterynarii, powiatowy inspektor nadzoru budowlanego. W związku z 22 interwencjami rozpatrywanymi w zakresie własnych kompetencji upoważnienia przedstawiciele PPIS przeprowadzili 12 kontroli sanitarnych interwencyjnych oraz 10 wizji. Przedmiotem rozpatrywanych interwencji były m.in. niewłaściwy stan sanitarny lokali mieszkalnych i związane z tym uciążliwości, niewłaściwy stan sanitarny innych pomieszczeń na pobyt ludzi, nieprawidłowa gospodarka odpadami komunalnymi, zły stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej. W trzech przypadkach interwencje były zasadne. W wyniku przeprowadzonych działań wydano 1 decyzję nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, nałożono 1 mandat w wysokości 300,00 zł oraz wydano zalecenia pokontrolne.

Sprawując nadzór nad spełnianiem wymogów postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2024 poz. 576) wydanych zostało 30 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich oraz 1 decyzja zezwalająca na wywóz zwłok poza granice Rzeczypospolitej Polskiej.

Wody powierzchniowe wykorzystywane do kąpiel i rekreacji

Fot. Archiwum prywatne

Ustawa Prawo Wodne określa, iż na zbiornikach wód powierzchniowych mogą funkcjonować kąpieliska oraz miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpiel. Nadzór nad jakością wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel prowadzony jest zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpiel (Dz.U. z 2019 r., poz. 255). Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpiel to wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych nie będący kąpieliskiem i funkcjonujący przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym. W sezonie letnim 2024 zorganizowane były dwa miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpiel – Zalew Pilica I i Zalew Pilica II, których organizatorem był Burmistrz Miasta i Gminy Pilica. Wykonywane przez administratora badania jakości wody wykazywały jej przydatność do kąpiel.

Przeprowadzone kontrole stanu sanitarno – porządkowego oraz wydane przez PPIS w Zawierciu bieżące oceny jakości wody pozwalały w sezonie na bezpieczne korzystanie z kąpiel wodnych.

Informacje dotyczące kąpielisk oraz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego znajdowały się na stronie internetowej PSSE Zawiercie w zakładce „Serwis kąpieliskowy”.

Pływalnie oraz baseny kryte i odkryte

Fot. https://parkmag.pl/katalog_parkow/park-wodny-jura/

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, pływalnia to obiekt kryty lub odkryty z wodą przepływową przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający, co najmniej jedną nieckę basenową z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski. Zgodnie z tą definicją na terenie powiatu zawierciańskiego znajduje się 8 pływalni krytych oraz 1 pływalnia odkryta. Pozostałe obiekty rekreacji wodnej nie spełniają wymogów pływalni i funkcjonują jako obiekty basenowe.

Nadzór nad pływalniami krytymi i odkrytymi prowadzony jest na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Zarówno z pływalni jak i z obiektów basenowych wykonywane były badania jakości wody przez zarządców obiektów, a wyniki przekazywano do PPIS w Zawierciu. Przeprowadzono również badania w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego PPIS w Zawierciu. Jakość wody we wszystkich obiektach wykazywała ich przydatność do kąpieli.

Na podstawie wyników z badań próbek wody pobieranych w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody zgodnie z zatwierdzonym przez PPIS harmonogramem oraz wyników z badań próbek pobranych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu w 2024 r. dokonał zbiorczej rocznej oceny wody w pływalniach za 2023 r. w formie decyzji administracyjnej. Wszystkie obiekty zostały ocenione pozytywnie.

W 2024 r. zgłoszono 4 interwencje dotyczące jakości wody i stanu sanitarno – porządkowego na pływalniach. Każdorazowo sprawa zgłoszona została do administratora obiektu, który podejmował działania naprawcze.

V. Ocena obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

W 2024 roku na terenie powiatu zawierciańskiego w ewidencji znajdowało się 341 placówek dla dzieci i młodzieży, z których 153 stanowiły placówki stałe, natomiast 188 to obiekty sezonowe – turnusy wypoczynkowe.

Tabela. Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym przez pion higieny dzieci i młodzieży

Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym	Liczba obiektów
Żłobki i kluby dziecięce	13
Przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego	26
Szkoły podstawowe	40
Licea Ogólnokształcące	4
Szkoły Policealne	15
Zespoły Szkół	18
Placówki kształcenia ustawicznego	2
Placówki z pobytem całodobowym	6
Placówki wsparcia dziennego	8
Placówki wychowania pozaszkolnego	9
Placówki rekreacyjne	12
Ogółem	153

Przeprowadzono łącznie 230 kontroli sanitarnych w placówkach, w tym:

- 162 w placówkach stałych;
- 68 w placówkach sezonowych – turnusy wypoczynkowe dla dzieci i młodzieży.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne. Wszystkie stałe obiekty nadzorowane przez pracownika pionu higieny dzieci i młodzieży przedstawiono w tabeli.

Bieżący nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi prowadzony był ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób zapewnienia higienicznych warunków do nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwa przebywania na ich terenie.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania i wychowania był:

- nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach;
- ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież;
- nadzór nad przechowywaniem i stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach;
- ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii;
- ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy;
- ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych;
- ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

Żłobki i kluby dziecięce

Na podległym terenie funkcjonowało 13 żłobków, w których zapewniono opiekę dla 385 dzieci.

W skontrolowanych 12 placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości. Funkcjonowały one w budynkach przystosowanych do tego celu, budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym. Warunki do utrzymania higieny w skontrolowanych żłobkach i klubach dziecięcych oceniono jako prawidłowe, wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody, oraz były wyposażone w środki higieny osobistej.

Przedszkola

W roku sprawozdawczym skontrolowano 22 spośród 26 placówek przedszkolnych, w których zapewniono opiekę dla 1931 dzieci. Właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniono dzieciom we wszystkich skontrolowanych placówkach. Pomieszczenia sanitarne wyposażone były w środki higieny osobistej (mydło, papier, ręczniki), dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody przy wszystkich umywalkach oraz właściwy stan techniczny urządzeń sanitarnych. W skontrolowanych przedszkolach stwierdzono zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2024 roku w wybranych placówkach dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci. Pomiary przeprowadzono w 4 przedszkolach (w 23 oddziałach), gdzie zmierzono 414 stanowisk pracy dziecka, we wszystkich oddziałach meble były zestawione prawidłowo, dostosowane do wzrostu korzystających z nich dzieci. W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

Szkoły

W 2024 roku skontrolowano 40 szkół funkcjonujących w powiecie zawierciańskim (tj. 100%). W placówkach tych zorganizowano naukę i opiekę dla 8062 dzieci i młodzieży. Powstała 1 szkoła podstawowa niepubliczna, organizująca naukę w warunkach domowych. We wszystkich skontrolowanych placówkach zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe, papier toaletowy.

Z roku na rok na podległym terenie zwiększa się baza sportowa w szkołach. Regularnie do użytku oddaje się nowoczesne hale sportowe z zapleczem sanitarnym oraz urządzenia kultury fizycznej i boiska wielofunkcyjne. W 2024 roku był oddany do użytkowania kolejny 1 nowy obiekt – sala sportowa z zapleczem przy szkole podstawowej nr 9. W 1 placówce dokonano przebudowy bloku żywieniowego i świetlicy oraz rozbudowy o wejście i pomieszczenie szatni z przeznaczeniem na pobyt dzieci w gminnym żłobku. W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzysta z nich systematycznie. Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 13 placówkach natryski były czynne, do dyspozycji uczniów, używane tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa czy boiska miejscowych klubów sportowych. Z hali sportowej poza placówką skorzystały 2 szkoły.

Ergonomia w szkole

W roku 2024 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów. Skontrolowano łącznie 5 szkół (37 oddziałów), gdzie zmierzono 450 uczniów. Dyrektorzy coraz większą uwagę przywiązują do prawidłowych stanowisk pracy swoich uczniów. W tym celu nauczyciele dokonują pomiarów wysokości stołów, krzeseł i samych uczniów i na tej podstawie organizują ich stanowiska nauki. Odmienne ma się sytuacja przestrzegania zasad ergonomii na stanowiskach pracy uczniów starszych klas szkół podstawowych. Tutaj najczęściej obowiązuje system klasopracowni. Wiąże się to z przemieszczaniem uczniów z jednych zajęć na kolejne do różnych sal lekcyjnych, skutkiem czego znacznie utrudnione jest dostosowanie stanowiska pracy do wszystkich różnicowanych wzrostem uczniów poszczególnych oddziałów.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

W 2024 roku przeprowadzono ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 41 oddziałach 6 placówek szkolnych, badaniom poddano 586 uczniów.

Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie stwierdzono, że :

- wagę tornistra szkolnego do 10% masy ciała ucznia stwierdzono u 312 uczniów (44,9%);
- wagę tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia stwierdzono u 228 uczniów (36,5%);
- wagę tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała ucznia stwierdzono u 58 uczniów (18,5%).

Wykres. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w powiecie zawierciańskim w 2024 roku

W wyniku stwierdzonych uchybień w powyższym zakresie zobowiązano dyrektorów placówek do wdrożenia działań naprawczych, w tym przeprowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców dzieci nt. problemu ciężkich tornistrów/plecaków.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach

Jednym z zadań dotyczących nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. W 2024 roku tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych oceniono w 483 oddziałach 49 szkół - wszystkie rozkłady były zgodnych z zasadami pracy umysłowej ucznia. Z powodu realizacji rozszerzonych treści programowych, korzystania z publicznych środków transportu zapewniających dzieciom dojazd i powrót ze szkoły, w 45 szkołach stosowane są przerwy lekcyjne 5 minutowe.

Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Podobnie jak w latach ubiegłych, w roku 2024 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego typu. Na 39 skontrolowanych szkół 31 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej terenem. Podczas kontroli w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zwracano szczególną uwagę na to, czy gabinet spełniał wymogi dotyczące: wymaganej powierzchni, zapewnienia dostępu do ciepłej i zimnej wody oraz mydła w płynie, ręczników papierowych i środków do dezynfekcji rąk, zabezpieczenia przed zawilgoceniem ścian przy umywalkach, stosowanych materiałów wykończeniowych ścian i podłóg pomieszczeń (umożliwiających mycie i dezynfekcję powierzchni).

W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego nad gabinetami opieki zdrowotnej stwierdzono, iż wszystkie gabinety funkcjonowały zgodnie z wymogami technicznymi, gabinety utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i wyposażone w niezbędny sprzęt medyczny. Nie stwierdzono niewłaściwego stanu sanitarnego w żadnym z kontrolowanych gabinetów.

Wszystkie skontrolowane w 2024 roku gabinety wyposażone były w meble: szafkę na leki i materiał opatrunkowy, kozetkę, parawan i sprzęt oraz pomoce do wykonywania testów przesiewowych: wagę lekarską, tablice do badania ostrości wzroku, aparat do mierzenia ciśnienia, siatki centylowe.

Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2024 roku na obszarze powiatu zawierciańskiego zorganizowano ogółem 188 turnusów (176 w trakcie wypoczynku letniego oraz 12 w trakcie wypoczynku zimowego). Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 68 kontroli, w tym:

- 9 w okresie ferii zimowych;
- 59 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku przebywało łącznie 3668 uczestników (3127 podczas wypoczynku letniego i 541 zimowego). Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na:

- stan sanitarno-techniczny budynków i pomieszczeń;
- liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych;
- stan sanitarny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku;
- zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń.

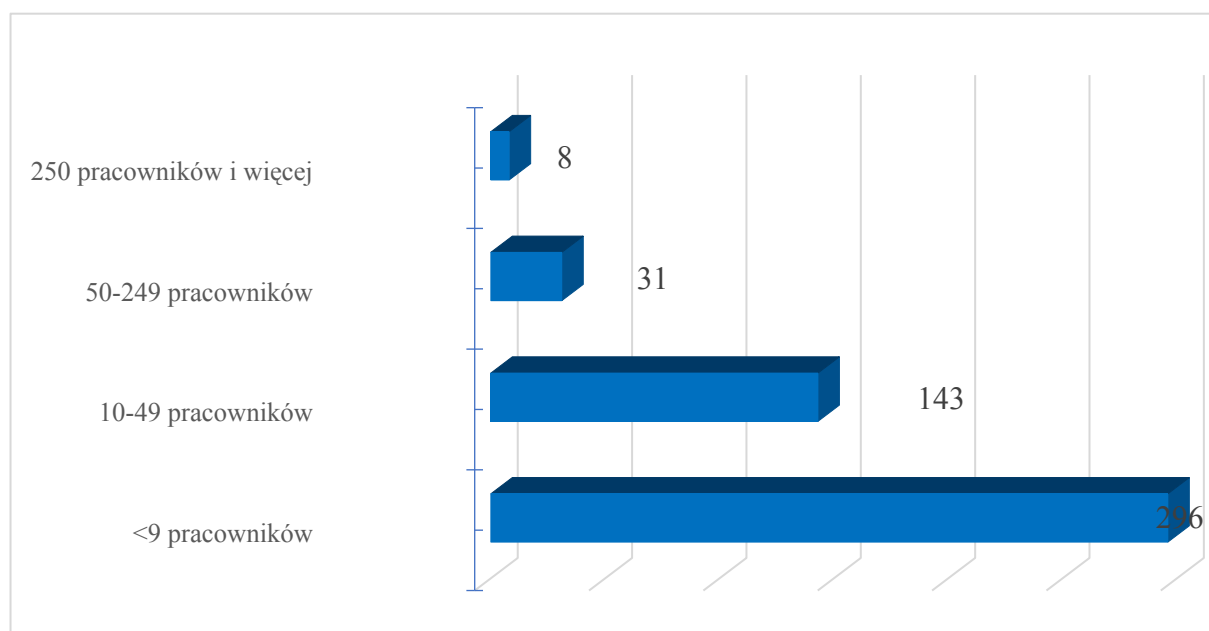
W roku 2024 nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży. Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był również w formie tzw. „otwartych drzwi” lub „otwartych sal gimnastycznych” przez placówki pracy pozaszkolnej (domy kultury, biblioteki, świetlice środowiskowe) oraz szkoły. Dla dzieci i młodzieży organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, turniejów, warsztatów, pokazów i wycieczek wyjazdowych poza miasto. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno-informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji,

zapobiegania grypie i WZW typu A oraz substancji psychoaktywnych, profilaktyki chorób odkleszczowych. Podejmowano współpracę w zakresie przekazywania kierownikom placówek wypoczynku oraz dyrektorom placówek nauczania i wychowania materiałów edukacyjnych dotyczących zachowań prozdrowotnych (ulotek, broszur, plakatów) na temat skutecznego mycia i dezynfekowania rąk, skutków nadmiernego korzystania z promieniowania słonecznego UV, pedikulozy, prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej, z uwzględnieniem wytycznych przeciwepidemicznych. Działania edukacyjne w zależności od potrzeb i możliwości kierowane były zarówno do dzieci i młodzieży jak i wychowawców. Najczęściej były to pogadanki ale też zajęcia edukacyjne z aktywnym udziałem dzieci i młodzieży. Rozpowszechniano materiały edukacyjne w ramach akcji „Bezpieczne Ferie” i „Bezpieczne Wakacje 2024”.

VI. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy

W roku 2024 na terenie powiatu zawierciańskiego bieżącym nadzorem sanitarnym objętych było 478 zakładów pracy, w których zatrudnienie miało 12400 pracowników. W porównaniu do roku poprzedniego liczba zakładów pracy pozostała na zbliżonym poziomie (wzrost o 3,3 procenta), natomiast ogólna liczba zatrudnionych osób nie uległa istotnym zmianom.

*Struktura zakładów pracy w powiecie zawierciańskim
w 2024 r. wg. liczby zatrudnionych pracowników.*

W roku 2024 skontrolowano 154 podmioty gospodarcze, w których zatrudnionych było 5476 pracowników. Ogółem przeprowadzono 204 kontrole sanitarne w zakresie warunków higieniczno-sanitarnych w zakładach pracy.

*Liczba zakładów pracy w powiecie zawierciańskim
według stwierdzonych w 2024 roku nieprawidłowości*

Nieprawidłowości w zakładach pracy	Liczba zakładów
Liczba zakładów z przekroczeniami NDS i NDN	13
Brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych	26
Brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego	16
Brak aktualnych badań lekarskich	3
Zły stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń	34
Uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin	10
Uchybienia w zakresie czynników biologicznych	7
Uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych	7

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydanych zostało 69 decyzji administracyjnych zawierających 210 zarządzeń.

Nakazy najczęściej dotyczyły obszarów:

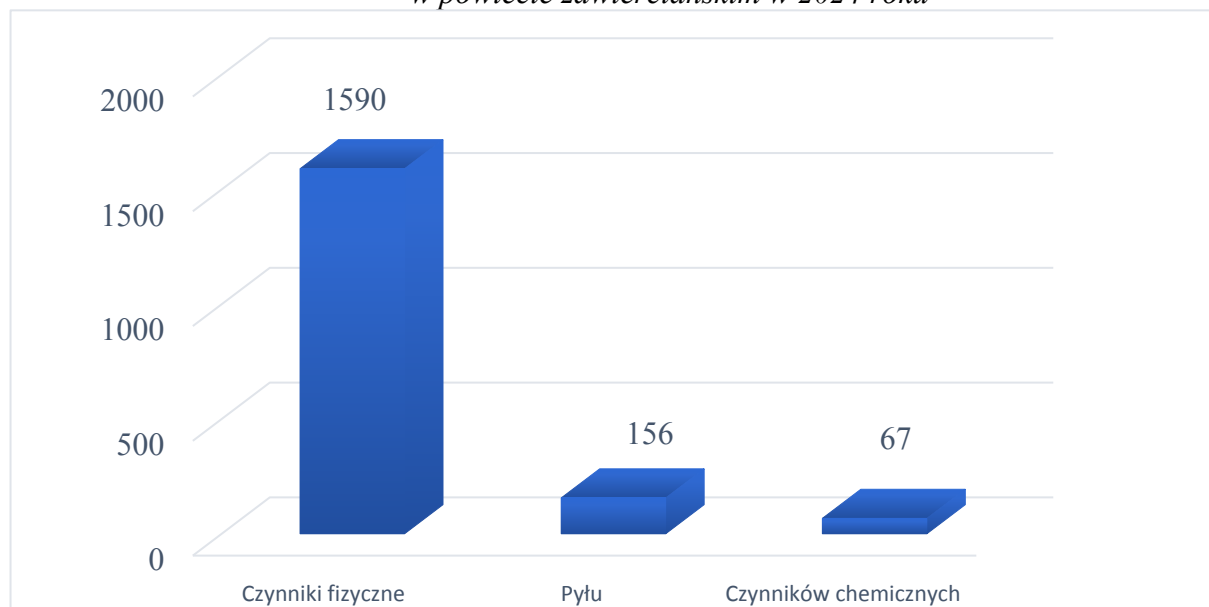
Zapewnienia właściwego stanu higieniczno-sanitarnego oraz prawidłowego urządzenia pomieszczeń higieniczno – sanitarnych	59
Badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy	30
Substancji i mieszanin niebezpiecznych	22
Odzieży roboczej i ochronnej	21
Substancji ich mieszaniny, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	20
Przeprowadzenia lub uzupełnienia oceny ryzyka zawodowego o zagrożenia występujące środowisku pracy oraz zapoznania z nią pracowników	19
Zapewnienia właściwego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń pracy i magazynowych	11
Szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia występujących w środowisku pracy	10
Innych	18

W trakcie kontroli zakładów pracy zwracano szczególną uwagę na zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy, narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne oraz inne czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy (czynniki rakotwórcze, czynniki chemiczne w stosowanych substancjach i mieszaninach chemicznych w procesach technologicznych i na stanowiskach pracy, ponadnormatywne natężenia hałasu, drgań mechanicznych i stężenia pyłów na stanowiskach pracy). Informowano o zagrożeniach związanych z występowaniem wyżej wymienionych czynników w miejscu pracy oraz podnoszono poziom świadomości w zakresie ograniczania ryzyka stwarzanego przez ww. czynniki. Ponadto prowadzono działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uświadomienie pracodawców jak istotne jest przeprowadzenie badań profilaktycznych pracowników, wyposażanie ich w odzież oraz obuwie robocze i ochronne, w środki ochrony indywidualnej oraz zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na stanowiskach pracy. Podkreślano, że zapewnienie właściwych warunków pracy ma ścisły związek

z ograniczeniem wystąpienia chorób zawodowych takich jak: pylice, uszkodzenie narządu słuchu, alergię i choroby nowotworowe.

W 2024 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w 14 zakładach pracy, w których 1038 pracowników zatrudnionych było w ekspozycji na jeden lub więcej z ww. czynników.

*Liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN
w powiecie zawierciańskim w 2024 roku*

Pracodawcy uzyskiwali poprawę warunków pracy w wyniku niżej wymienionych działań:

- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy i uruchamianie nowych zakładów pracy;
- wymianę parku maszynowego oraz wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów
- egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia oraz wdrożenie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- egzekwowanie utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Poprawę warunków pracy uzyskano dla 84 pracowników

W roku 2024 w powiecie zawierciańskim było 49 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Skontrolowano 21 zakładów pracy, w których przeprowadzono 28 kontroli sanitarnych. W skontrolowanych podmiotach stwierdzono narażenie na czynniki kancerogenne dla 313 pracowników, w tym 65 kobiet.

W roku 2024 szczególną uwagę zwracano na przedsiębiorstwa, u których występowała ekspozycja na takie czynniki rakotwórcze jak: wolna krystaliczna krzemionka, pyły drewna oraz spaliny Diesla.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w trakcie przeprowadzanych kontroli to:

- brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym
- brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym.

Prowadzenie ww. rejestrów jest szczególnie istotne z uwagi na ewentualne odległe skutki zdrowotne dla pracowników zatrudnionych w kontakcie z tymi czynnikami w kontekście występowania odległych skutków zdrowotnych: nowotworowych chorób zawodowych.

W roku 2024 w powiecie zawierciańskim było 108 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne i są to głównie zakłady z grupy PKD: „Opieka zdrowotna” oraz „Produkcja artykułów spożywczych”, które stanowiły 63 % wszystkich objętych nadzorem nad tą grupą czynników szkodliwych zakładów. Skontrolowano 26 zakładów pracy, w których przeprowadzono 29 kontroli sanitarnych. W skontrolowanych podmiotach stwierdzono narażenie na czynniki zaliczone do grupy 2 lub 3 u 386 pracowników.

Stwierdzone nieprawidłowości głównie dotyczyły niedoszacowania ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, na których występował kontakt pracowników z czynnikami biologicznymi.

Wraz z kontrolami kompleksowymi realizowano również kontrole tematyczne:

- w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi podejmowano sezonowe kontrole produktów stosowanych do uzdatniania, dezynfekcji wody basenowej. Zrealizowano 17 kontroli. W 2 obiektach stwierdzono, że pracodawca nie zapewnił bezpiecznych warunków pracy z uwagi na brak natrysków ratunkowych (pryszniczy) do przemywania oczu, na stanowiskach pracy z produktem chemicznym sklasyfikowanym przez producenta jako żrący i powodujący poważne oparzenia skóry oraz stwierdzono uchybienia w zakresie prowadzenia dokumentacji oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy.

Ponadto z uwagi na serię zatruć środkami ochrony roślin na terenie kraju w roku 2024 zrealizowano 6 kontroli podmiotów z terenu powiatu zawierciańskiego zajmujących się między innymi sprzedażą produktów biobójczych. Kontrolowano obecność w sprzedaży produktów które zawierały w swoim składzie substancję czynną: fosforek glinu, która to substancja była odpowiedzialna za powstałe przypadki zatruć środkami ochrony roślin. Kontrole nie wykazały w sprzedaży na terenie naszego powiatu produktów biobójczych, które w swym składzie zawierały substancje czynne: fosforek glinu oraz fosforek magnezu.

- w ramach urzędowej kontroli produktów kosmetycznych zgodnie z planem pobierania próbek do badania produktów kosmetycznych dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobrano 5 próbek produktów kosmetycznych: 3 próbki past do zębów celem oznaczenia zawartości fluoru i oceny poprawności znakowania oraz po 1 próbce odżywki do włosów i 1 próbka mydła w płynie celem oznaczenia zawartości formaldehydu i oceny poprawności znakowania. Otrzymane wyniki z badań przeprowadzonych w akredytowanych laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie wykazały nieprawidłowości w zakresie ocenianych parametrów.

- w ramach nadzoru nad produktami kosmetycznymi przeprowadzono łącznie 10 kontroli, w tym: 4 kontrole u dystrybutorów oraz 4 kontrole u wytwórców, przy czym na jednego z nich nałożono w formie decyzji karę pieniężną. Podstawą do nałożenia grzywny było wytwarzanie produktu kosmetycznego przez podmiot nie zarejestrowany w prowadzonym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu wykazu zakładów wytwarzających produkty kosmetyczne. 2 kontrole w aptekach w związku ze zgłoszeniem w systemie RAPEX czyli **Systemie Szybkiej Wymiany Informacji o Produktach Niebezpiecznych**, zgłoszonego produktu kosmetycznego "NUXE - VERY ROSE EAU MICELLAIRE APAISANE 3-EN-1" - nie stwierdzono w sprzedaży w skontrolowanych obiektach.

- w ramach nadzoru nad stosowaniem produktów biobójczych należących do grupy produktowej 14 (rodentycydy) i 18 (insektycydy) stosowanych do deratyzacji i dezynsekcji pomieszczeń i zabudowań, łącznie przeprowadzono 10 kontroli, w tym jedną w podmiocie posiadającym siedzibę na terenie powiatu zawierciańskiego, który świadczy usługi z zakresu dezynsekcji, deratyzacji i dezynfekcji pomieszczeń i zabudowań. W trakcie przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowanych produktów biobójczych.

Choroby zawodowe

O szkodliwości dla zdrowia i negatywnych skutkach zdrowotnych świadczą stwierdzone w powiecie zawierciańskim choroby zawodowe wywołane przez ekspozycje zawodową zwłaszcza na kancerogeny występujące w środowisku pracy. Pomimo, iż poprawa warunków środowiska pracy przyczyniła się do obniżenia stężeń i natężeń wielu czynników kancerogennych, szczegółowa analiza narażenia zawodowego pracowników wykazała, iż głównymi czynnikami powodującymi nowotwory w ostatnich latach były: azbest, krystaliczna krzemionka oraz WWA. Wynika to z długiego okresu (20–40 lat) jaki upływa od pierwszej ekspozycji na czynnik kancerogeny do rozwoju i ujawnienia się choroby nowotworowej. Potwierdziło się to również w roku 2024, kiedy to stwierdzono 1 przypadek nowotworu wywołanego ekspozycją pracownika na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy.

Zapadalności na choroby zawodowe - choroby nowotworowe w powiecie zawierciańskim w roku 2024

Nazwa choroby zawodowej – nowotworu	Liczba stwierdzonych przypadków	Czynniki kancerogenne	Stanowisk o pracy	Okres narażenia
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi: międzybłoniak opłucnej albo otrzewnej	1	Pyły zawierające włókna azbestu	Operator mechanicznego sprzętu	1977-1978 (1 rok)

Prowadzono ocenę warunków pracy podczas usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu zawierciańskiego, zrealizowano 8 kontroli. Kontrole dotyczyły podmiotów, które usuwały z obiektów budowlanych azbest lub odbierały z posesji usunięty wcześniej azbest, celem przewiezienia go na składowisko odpadów. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości, pracownicy posiadali właściwe środki ochrony indywidualnej oraz stosowano się do zasad bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowo - cementowych z obiektów budowlanych.

W roku 2024 do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu wpłynęło 20 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej. W omawianym okresie zakończono 8 postępowań w przedmiocie chorób zawodowych, wydając 2 decyzje o stwierdzeniu chorób zawodowych oraz 6 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Ponadto w ramach pomocy i współpracy w sprawach chorób zawodowych, uczestniczono przeprowadzając wywiady i oceny narażenia zawodowego w 11 postępowaniach prowadzonych przez Państwowych Inspektorów Sanitarnych z innych powiatów.

Zapadalności na choroby zawodowe w powiecie zawierciańskim w latach 2020-2024

Jednostka chorobowa	2020	2021	2022	2023	2024
Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne		1			
Pylice płuc			1	1	1
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat				2	
Nowotwory złośliwe		1			1
Choroby skóry			1		

Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	1	3		1	
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1,2 i 3 kHz		1		1	
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	1	5	6		

Nie ulega żadnej wątpliwości, że najistotniejsze znaczenie w zapobieganiu chorobom zawodowym ma zespół działań i środków zmierzających do zapewnienia pracownikowi bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (między innymi poprzez: coraz doskonalsze metody zraszania ograniczające ilość pyłu, bardziej skuteczne środki ochrony pracowników, w szczególności maski), a także poprzez uświadomienie pracownika o istniejących zagrożeniach, kontrolę stanu jego zdrowia oraz działania zapobiegające rozwojowi choroby. W procesie tym nie można pominąć roli pracownika, który przez odpowiednie zachowanie w miejscu pracy, a w szczególności przez przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prowadzenie higienicznego trybu życia może ograniczyć skutki narażenia zawodowego, co z całą pewnością minimalizuje ryzyko wystąpienia chorób zawodowych.

Nadzór nad środkami zastępczymi

Obserwujemy znaczny spadek aktywności podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze. Intensyfikacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w poprzednich latach spowodowała, że sprzedaż środków zastępczych odbywa się głównie przez internet. Na bieżąco prowadzone są działania edukacyjno-informacyjne mające na celu przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych.

W roku 2024 nie ujawniono na terenie powiatu zawierciańskiego punktów handlowych/sklepów, odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych.

VII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu na podstawie art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawował zapobiegawczy nadzór sanitarny polegający w szczególności na:

- uzgadnianiu zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- opiniowaniu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, planów ogólnych oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- uzgadnianiu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu planowanych przedsięwzięć pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- wydawaniu opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – również co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- opiniowaniu w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- uzgadnianiu dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych.

Ponadto dokonywano odbiorów przekazywanych do użytkowania obiektów budowlanych i wydawano opinie sanitarne dotyczące zgodności wykonania obiektów i przedsięwzięć z projektem budowlanym oraz uczestniczono w wizjach lokalnych.

W wyżej wymienionym zakresie działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu w 2024 roku wydano 167 uzgodnień i opinii sanitarnych.

Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego miała na celu zapewnienie właściwego stanu higienicznego i zdrowotnego w nowo realizowanych obiektach takich jak:

- obiekty służby zdrowia,
- rozbudowa z przebudową Szpitalnego Oddziału Ratunkowego i Zakładu Diagnostyki obrazowej w Szpitalu Powiatowym w Zawierciu,
- obiekty handlowo-usługowe, w tym zespoły budynków handlowo-usługowych i sklepy wielkopowierzchniowe,
- obiekty żywnościowe,
- obiekty oświatowe w tym przedszkola,
- domy opieki nad osobami starszymi,
- obiekty rekreacyjne (parki wodne),
- hale sportowe,
- zakłady pracy (obiekty produkcyjne i usługowe) oraz obiekty użyteczności publicznej,
- obiekty infrastruktury technicznej,
- obiekty noclegowe,
- sale bankietowe,

a także ochronę zdrowia ludzi, miejsc ich zamieszkania i przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem uciążliwych obiektów przemysłowych i komunalnych oraz dróg. Począwszy od etapu opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz planów ogólnych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a także w postępowaniu dotyczącym przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – w wydawanych opiniach

i rozstrzygnięciach zawierano i określano warunki dotyczące ochrony powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, ochrony powietrza atmosferycznego, zapewnienia ochrony akustycznej i innych mających na celu wyeliminowanie negatywnych oddziaływań i ewentualnych zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi oraz warunków ich zamieszkania. Przy opiniowaniu przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko zwracano uwagę na zasięg potencjalnego oddziaływania przedsięwzięcia w celu wyeliminowania przekroczeń standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący inwestycję ma tytuł prawny, przeprowadzano również wizje lokalne w terenie.

Jednym z ważniejszych elementów w działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów ogólnych oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko pod kątem wpływu projektowanego sposobu zagospodarowania terenu na takie elementy jak: powietrze, wodę, powierzchnię ziemi, klimat, zasoby naturalne, krajobraz, rośliny, zwierzęta oraz ludzi we wzajemnym ich powiązaniu. Podstawą ich uzgodnień są opracowania zawierające analizy i oceny oddziaływania na środowisko tzw. prognozy oddziaływania na środowisko, w tym na zdrowie ludzi.

Mając na uwadze szeroko rozumianą ochronę zdrowia publicznego w przeprowadzanej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zwracano szczególną uwagę na:

- właściwą gospodarkę wodno-ściekową, w tym zaopatrzenie ludności w wodę do picia o odpowiedniej jakości i ilości,
- prawidłowe usuwanie, gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów,
- ochronę ludności przed nadmiernym hałasem oraz zanieczyszczeniem powietrza,
- prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych oddziaływań skumulowanych, wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia środowiska przy realizacji postanowień opracowywanego planu.

Ponadto w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania zabudowy przemysłowej na otoczenie zwracano uwagę na oddzielenie obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe od obszarów przemysłowych, szczególnie intensywnie wykorzystywanych.

W 2024 roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokonano uzgodnień 29 dokumentacji planistycznych (miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów ogólnych oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) po wcześniejszym uzgodnieniu na wniosek organów zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzanej do projektowanych planów oraz studiów. Opiniowane dokumenty dotyczyły miasta Zawiercia, miejscowości Hucisko, Morsko, Zdów, Góra Włodowska, Skalka i Rudniki w Gminie Włodowice, Miasta Poręba oraz gminy Ogrodzieniec, Kroczyce i Szczekociny. W jednym przypadku wyrażono opinię o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Odstąpienie dotyczyło miejscowości Góra Włodowska w Gminie Włodowice.

Przedłożone do zaopiniowania w roku 2024 dokumenty planistyczne, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, plany ogólne oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - miały głównie charakter porządkujący i kodyfikujący ustalenia obowiązujących planów, przy jednoczesnym zwiększaniu powierzchni zabudowy poprzez wskazanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną. Poszerzanie funkcji terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, wielorodzinną i usługową wiązało się z zapewnieniem odpowiedniej ilości terenów zielonych, przestrzeni publicznych, miejsc parkingowych, a także stworzenia warunków dla rozwoju infrastruktury społecznej, komunikacyjnej i technicznej. Wyznaczanie nowych terenów i poszerzanie terenów już zainwestowanych w stosunku do zapisów obecnie obowiązujących planów wynikało przede wszystkim z konieczności dostosowania polityki przestrzennej miast i gmin do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, domagających się zmiany kierunków zagospodarowania terenu w celu prowadzenia działalności usługowej i produkcyjnej, a także rolniczej.

W przesyłanych dokumentach uwzględniane i wskazywane były również priorytety ekologiczne traktowane jako cele nadrzędne w rozwoju gospodarczym zarówno miasta Zawiercie jak i pozostałych jednostek samorządowych. Przyjęte cele były zgodne z założeniami polityki ekologicznej Państwa oraz

z celem nadrzędnym określonym w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do 2024 roku.

Cele długookresowe zakładały między innymi kontynuację działań związanych z poprawą jakości powietrza, ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, ochronę jakości wód podziemnych oraz przywrócenie dobrej jakości wód powierzchniowych.

Dokumenty dotyczyły między innymi:

- Mppz miasta Zawiercie dla terenu położonego przy ul. Inwestycyjnej,
- Mppz miasta Zawiercie dla kompleksu hotelowego przy ul. Mrzygłodzkiej wraz z otoczeniem,
- Mppz miasta Zawiercia etap III – rejon ul. Bzowskiej i ul. Szklarskiej,
- Mppz miasta Zawiercie etap IV – rejon ul. Karlińskiej,
- Mppz miasta Zawiercie etap V - rejon ul. Nowe Zawiercie, ul. Wyspiańskiego, ul. Karlińskiej, ul. Przejściowej, ul. Majakowskiego,
- Mppz miasta Zawiercia ul. Mrzygłodzka,
- projekt planu ogólnego miasta Zawiercie,
- Mppz Gminy Kroczyce „Wschód” dla fragmentów obrębów ewidencyjnych Trzciniec, Pradła, Gołchowice w Gminie Kroczyce,
- Mppz Gminy Kroczyce „Zachód” dla fragmentów obrębów ewidencyjnych Kroczyce Okupne, Podlesice, Lgotka, Lgota Murowana w Gminie Kroczyce,
- Mppz Gminy Kroczyce „Północ” dla fragmentów obrębów ewidencyjnych Dobrogoszczyce, Dzibice, Browarek, Biała Błotna, Kostkowice, Kroczyce Okupne w Gminie Kroczyce,
- Mppz Gminy Kroczyce „Południe” dla fragmentów obrębów ewidencyjnych Kroczyce Okupne, Kroczyce Stare, Przyłubsko, Siamoszyce, Szypowice w Gminie Kroczyce,
- Mppz w miejscowości Skalka i Rudniki w Gminie Włodowice,
- Mppz w rejonie ul. Poprzecznej w miejscowości Góra Włodowska w Gminie Włodowice,
- Mppz w rejonie działki nr 2087 w miejscowości Góra Włodowska w Gminie Włodowice,
- Mppz dla fragmentów obszaru miejscowości Rudniki w Gminie Włodowice,
- Mppz dla fragmentów obszaru miejscowości Zdów w Gminie Włodowice,
- Mppz dla fragmentu obszaru miejscowości Skalka w Gminie Włodowice,
- Mppz dla fragmentu obszaru miejscowości Morsko w Gminie Włodowice,
- Mppz dla fragmentów obszaru miejscowości Hucisko w Gminie Włodowice,
- Mppz Gminy Ogrodzieniec – etap VII.

Głównym celem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego było stworzenie w formie prawa miejscowego warunków zagospodarowania terenów, które pozwolą maksymalnie podnieść walory przedmiotowego terenu, a jednocześnie usankcjonować ustalenia wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Ponadto wydano 51 postanowień o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla przedsięwzięć zlokalizowanych na terenach, dla których brak jest planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego.

Opinie dotyczyły warunków zabudowy dla zmiany sposobu użytkowania budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych w Porębie, zmiany sposobu użytkowania wraz z przebudową budynków gospodarczych na mieszkalny, warunków zabudowy dotyczącej przebudowy hali produkcyjnej wraz ze zmianą sposobu użytkowania na halę produkcyjno-magazynową do przetwarzania papieru na papier bibułowy z magazynem i częścią socjalno-biurową oraz budowy naziemnego zbiornika przeciwpożarowego w Porębie. Zaopiniowano warunki zabudowy dla budowy PSZOK obręb Bonowice gm. Szczekociny. Uzgodniono ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego przebudowy z rozbudową boiska szkolnego przy Zespole Szkół w Porębie, na działce nr ewid 7441/12 obręb Poręba, gmina Poręba oraz ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego dotyczącej budowy wodociągu rozdzielczego w rejonie ul. Leszczynowej w Porębie, przewidzianej do realizacji na częściach działek nr ewid.: 42, 55 obręb Krawce oraz części działki nr ewid. 708 obręb Niwki, gmina Poręba. W jednym przypadku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu odmówił uzgodnienia w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, na które Inwestor wniósł zażalenie do Śląskiego Państwowego

Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. ŚPWIS podtrzymał stanowisko wydane przez PPIS w Zawierciu.

W 2024 roku na podstawie ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dokonano 7 uzgodnień przedsięwzięć przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, prowadzono jednocześnie korespondencję z urzędami w celu wyjaśnienia braków lub niejasności w raportach. Dwie sprawy zakończono pismem.

Uzgodniane przedsięwzięcia to:

- Inwestycja pn. „Budowa nowej maszyny odlewniczej COS1 w miejscu istniejącej maszyny na Hali Stalowni Elektrycznej w CMC Poland Sp. z o.o. wraz z przebudową i rozbudową infrastruktury technicznej niezbędnej do jej funkcjonowania, zlokalizowanej na terenie CMC Poland Sp. z o.o.”.
- Inwestycja pn. „PROMETAN – instalacja do produkcji miedzi i metali szlachetnych z wykorzystaniem zużytych komponentów elektronicznych planowane do realizacji w granicach działek o numerach ewidencyjnych: 1095/30, 1095/38, 1471/7 (obręb Marciszów) oraz 1/7, 4/5, 3/3, 2/15, 2/4, 1/8, 2/13 (obręb Zawiercie)”.
- Przedsięwzięcie p.n.: „Budowa Centrum Przetwarzania i Zabierania odpadów niebezpiecznych oraz innych niż niebezpieczne w Ogrodzieńcu przy ul. Kościuszki przez Firmę Handlową ARMET Arkadiusz Ciszewski”.
- Przedsięwzięcie pn.: „Gminne Centrum Recyklingu w Ogrodzieńcu Serce Jury Etap II”, polegające na budowie instalacji do kompostowania bioodpadów selektywnie zbieranych zlokalizowanej na działce 625/85, gmina Ogrodzieniec.
- przedsięwzięcie pn.: „Uruchomienie instalacji stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przerobu materiałów budowlanych w tym gruzu i ziemi, mechanicznej obróbki kabli i wiązek elektrycznych oraz zbiórki metali żelaznych i metali nieżelaznych na terenie dz. 2026/3, i 2026/4 zlokalizowanych w miejscowości Szczekociny”.
- Przedsięwzięcie pn.: „Budowa nowego pieca elektrycznego E1 wraz z przebudową i rozbudową infrastruktury technicznej niezbędnej do jego funkcjonowania w Stalowni Elektrycznej w CMC Poland Sp. z o.o. w Zawierciu”.
- Instalacja do przetwarzania odpadów w procesie pirolizy wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie działek o nr ew. 7666/5, 625/82, 625/79 w Ogrodzieńcu.

W ramach prowadzonego postępowania na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dotyczącego opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – wydano 30 opinii sanitarnych, prowadzono jednocześnie korespondencję z urzędami w celu wyjaśnienia braków lub niejasności w kartach informacyjnych przedsięwzięć. Dwie opinie nakładały obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Dwie sprawy zakończono pismem.

Przesłane wnioski organów dotyczyły:

- 4 opinii sanitarnych dotyczących budowy dróg i mostów,
- 3 opinii sanitarnych dotyczących przebudowy ulic,
- 2 inwestycji związanych z przebudową hali produkcyjnej,
- 5 inwestycji związanych z gospodarką odpadami (zbieranie odpadów, przetwarzanie odpadów),
- 3 inwestycji związanych z budową instalacji zbiorników LPG,
- inwestycji związanych z budową oczyszczalni ścieków,
- 2 opinii sanitarnych dotyczące rozbudowy zespołów logistyczno-handlowych,
- modernizacji elektrowni wodnej,
- budowy rurociągu pary,
- budowy zbiorników ścieków dowożonych wraz z infrastrukturą kanalizacyjną,
- 3 opinii sanitarnych dotyczących odwiertów otworów studziennych,
- opinii sanitarnych dotyczących budowy farm fotowoltaicznych,

- projektu zagospodarowania wód w rejonie hałdy,
- budowy budynku obory wolnostanowiskowej,
- budowy podziemnych hal garażowych i naziemnych miejsc postojowych z infrastrukturą towarzyszącą,
- budowy instalacji magazynowania energii elektrycznej.

Na ww. etapach postępowania, w ramach prowadzonej oceny, zwracano szczególną uwagę na zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych w miejscu zamieszkania i przebywania ludzi na terenach bezpośrednio sąsiadujących lub będących w strefie oddziaływania przedsięwzięć, w zakresie:

- wyboru optymalnego wariantu realizacji inwestycji i określenia warunków realizacyjnych przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- stosowania stref buforowych – pasów zieleni izolującej, oddzielających tereny przemysłowe od terenów chronionych,
- zabezpieczenia ludności przed ewentualnymi uciążliwościami związanymi z emisją hałasu (zakłady przemysłowe i usługowe itp.),
- zabezpieczenia ludności przed wpływem i oddziaływaniem emisji zanieczyszczeń do powietrza przez uciążliwe zakłady poprzez zastosowanie odpowiednich emitorów i urządzeń pochłaniających substancje szkodliwe dla zdrowia (redukcja emisji),
- zapewnienia odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych przebywania ludzi w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi poprzez zastosowanie odpowiednich materiałów i wyrobów budowlanych, a także zapewnienia prawidłowej funkcji oraz odpowiedniego programu pomieszczeń.

Ze strony mieszkańców nie odnotowano żadnego protestu.

W 2024 r. dokonano uzgodnień 5 projektów budowlanych i technologicznych. Uzgadniana dokumentacja projektowa dotyczyła: zmiany sposobu użytkowania części obiektu handlowego na gabinet stomatologiczny, zmiany sposobu użytkowania hali produkcyjnej na halę produkcyjno-magazynową, zmiany sposobu użytkowania pomieszczeń budynku mieszkalnego do funkcji żłobka, usytuowania wyrzutni powietrza na poziomie terenu, rozbudowy i przebudowy stacji wodociągowej w Wólce Starzyńskiej w Gminie Szczekociny.

W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 107 kontroli sanitarnych i wizji lokalnych. Kontrole związane były z uczestnictwem w dopuszczeniu do użytkowania zrealizowanych obiektów budowlanych lub pomieszczeń w obiektach budowlanych. Kontrole obiektów były przeprowadzane, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zgodność wykonania inwestycji z zatwierdzonym projektem budowlanym oraz pod kątem stosowania materiałów i wyrobów, posiadających stosowne atesty i certyfikaty higieniczne. Wizje pozwalały na rozpoznanie w terenie warunków przed przystąpieniem do realizacji inwestycji.

Uczestniczono w dopuszczeniu do użytkowania 29 obiektów budowlanych lub pomieszczeń w obiektach budowlanych.

Kontrole dotyczyły między innymi:

- budynków produkcyjnych oraz hal produkcyjnych,
- rozbudowy z przebudową Szpitalnego Oddziału Ratunkowego i Zakładu Diagnostyki obrazowej w Szpitalu Powiatowym w Zawierciu,
- budynków biurowych oraz magazynowych
- budynków i lokali handlowo-usługowych,
- budynku stacji paliw,
- budynku magazynowego z niezbędną infrastrukturą,
- hali produkcyjnej paliwa alternatywnego RDF z zapleczem socjalnym,
- budynku restauracyjno-hotelowego,
- hali produkcyjno-magazynowej,
- sali bankietowej,
- obiektów gastronomicznych,
- parku wodnego,
- hali sportowej przy szkole podstawowej.

Wydano jedno zaświadczenie dla Zakładu w Szczekocinach o spełnieniu warunków sanitarnych przy produkcji wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym. Na etapie uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych prowadzona jest współpraca z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w przypadku obiektów wytwarzających środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego.

Kontrole obiektów przeprowadzane były wspólnie z pracownikami poszczególnych sekcji nadzoru sanitarnego PSSE w Zawierciu. Kopie wydawanych opinii sanitarnych przekazywane były do odpowiedniej sekcji nadzoru, uczestniczącego w odbiorze.

Za wykonanie czynności w związku ze sprawowaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2024 roku zostało wydanych 33 decyzji płaćniczych.

W ramach pracy zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadzona jest stała współpraca z regionalną dyrekcją ochrony środowiska, organami inspekcji weterynaryjnej, nadzoru budowlanego, organami samorządu terytorialnego. Szczególnie dotyczy to rozpatrywania spraw na etapie sporządzania i uzgadniania dokumentów planistycznych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym miast i gmin, uzgadniania uwarunkowań środowiskowych planowanych przedsięwzięć oraz uzgadniania dokumentacji projektowej, zwłaszcza obiektów użyteczności publicznej i infrastrukturalnych, realizowanych przez gminy ze środków pomocowych UE. Współpraca ta jest prawidłowa.

Sprawy konsultowane są również z Oddziałem Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE w Katowicach, do którego wysyłane są kopie wszystkich rozstrzygnięć (opinii) podejmowanych przez PPIS w Zawierciu.

W trakcie rozpatrywania spraw zwracano szczególną uwagę na przystosowanie obiektów budowlanych i pomieszczeń w zakresie dostępności (pochylnie, windy) i możliwości korzystania (odpowiedniej szerokości drzwi, toalety wyposażone w uchwyty i pochwyty przy przyborach sanitarnych) przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

VIII. Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej

Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej mają na celu przede wszystkim przedłużyć lata przeżyte w zdrowiu i ograniczyć narażenie na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. W 2024 roku PSSE w Zawierciu uczestniczyła w wielu imprezach organizowanych na terenie powiatu zawierciańskiego, była organizatorem i współorganizatorem wielu projektów w zakresie szeroko pojętego zdrowia publicznego.

Projekt „Zdrowe dziecko-zdrowy dorosły-zdrowa rodzina” realizowany z ramienia Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obejmował w 2024 roku 10 programów edukacyjnych oraz 19 przedsięwzięć kampanijnych i akcyjnych.

Profilaktyka używania środków psychoaktywnych

Profilaktyka uzależnień, mająca na celu zminimalizowanie używania środków psychoaktywnych, jest jednym z działań systematycznie realizowanym na terenie województwa śląskiego. Prowadzone interwencje dotyczą głównie tematu nowych narkotyków, ale także palenia tytoniu i skierowane są do wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku 13-19 lat.

W 2024 roku w placówkach oświatowych na terenie powiatu zawierciańskiego realizowano kolejne edycje następujących programów edukacyjnych:

- w przedszkolach „Czyste powietrze wokół nas”;
- w szkołach podstawowych „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz „Bieg po zdrowie”;
- w szkołach ponadpodstawowych „ARS, czyli jak dbać o miłość?”.

Głównym celem akcji jest zapobieganie używaniu substancji psychoaktywnych, w szczególności nowych narkotyków, ale także alkoholu, tytoniu oraz leków przez osoby młode. Do szczegółowych celów programu należy:

- dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji o kontekście używania środków psychoaktywnych w tym głównie nowych narkotyków w celu zwiększenia ostrożności młodzieży i zmniejszenia ich otwartości na kontakty z tymi produktami;
- kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji odnośnie własnego zdrowia i poczucia odpowiedzialności za dokonywanie wyborów związanych ze zdrowiem,
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne i zagrożenia wynikające z korzystania ze środków psychoaktywnych w tym głównie nowych narkotyków;
- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu nowych substancji psychoaktywnych w środowisku młodych ludzi.

Ogólnopolski program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Program realizowany jest na terenie woj. śląskiego od 2013 roku. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. W 2018 r. program został wpisany do Bazy Programów Rekomendowanych. W roku szkolnym 2023/2024 program realizowało 1611 osób z 13 szkół ponadpodstawowych.

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”

Program skierowany do uczniów klas VII, VIII szkół podstawowych, nauczycieli, rodziców i opiekunów. Głównym celem interwencji jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat substancji psychoaktywnych i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

W roku szkolnym 2023/2024 na terenie woj. śląskiego zakończyła się VIII edycja programu, którą realizowało 1952 uczniów w 23 szkołach.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Problem inicjacji tytoniowej wśród dzieci oraz palenie przez nich tytoniu i e-papierosów jest wciąż aktualny. Dlatego profilaktyka palenia tytoniu jest nadal istotnym i ważnym zadaniem, które powinno być stale realizowane i wpisane w działania edukacyjno-wychowawcze. Szczególnie ważna jest edukacja dzieci i młodzieży, aby wyeliminować lub opóźnić proces inicjacji tytoniowej. Głównym celem realizowanego przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego Programu, jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów.

Program jest skierowany do uczniów klas IV szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9 - 10 lat). W roku szkolnym 2023/2024 program realizowało 418 uczniów w 16 szkołach podstawowych z terenu powiatu zawierciańskiego.

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

W roku przedszkolnym 2023/2024 zakończyła się XVI edycja przedszkolnego programu edukacji antytytoniowej pt. „Czyste powietrze wokół nas”. Program realizowany jest od 2008 roku i jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. W powiecie zawierciańskim program realizowało 25 przedszkoli. Edukacją objęto 2116 dzieci.

Monitoring przestrzegania zakazu palenia tytoniu i e-papierosów

Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych jest przestrzegana w 1181 skontrolowanych obiektach. Kontrole pracowników PSSE w Zawierciu, prowadzone były w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, egzekwowały praktyczną realizację aktu prawnego „Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych” zastosowana w obszarze życia publicznego, pozwoliła na stopniowe wykluczenie praktyki palenia

tytoniu i utrwalenia niekorzystnego wizerunku osoby palącej jako potencjalnego zagrożenia własnego zdrowia jak i zdrowia osób przebywających w najbliższym otoczeniu.

Profilaktyka środków psychoaktywnych

1. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne

Profilaktyka grypy

Grypa może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia. Choroba jest szczególnie niebezpieczna dla dzieci i osób z grup podwyższonego ryzyka np. dla osób po transplantacji narządów, z przewlekłymi chorobami np. serca i płuc, a także dla cukrzyków, osób starszych, kobiet w ciąży i dla pracowników ochrony zdrowia. Trzy pandemiczne lata powinny nauczyć wszystkich najważniejszych metod ochrony przed wirusami, również grypy, czyli:

- ✓ Szczepienie się;
- ✓ Zachowywanie higieny, głównie rąk.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od wielu lat realizuje działania informacyjno-edukacyjne związane z profilaktyką chorób zakaźnych, w tym grypy, zarówno podczas interwencji

- ✓ Zaszczep w sobie chęć szczepienia;
- ✓ Wirusochrona;
- ✓ Klub zdrowego przedszkolaka.

Informacje dotyczące grypy oraz jej profilaktyki znajdują się na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, która jest aktualizowana na bieżąco, a także w mediach społecznościowych.

Profilaktyka HIV/AIDS

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego w 2024 roku realizowała wojewódzką akcję „Warto wiedzieć o HIV/AIDS”, skierowaną do uczniów szkół ponadpodstawowych. Głównym celem działań jest podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia, kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i życie oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS.

W roku 2024 Krajowe Centrum ds. AIDS rozpoczęło kampanię pod hasłem: „**Mój pierwszy raz**”. Celem kampanii jest popularyzacja wczesnej diagnostyki w kierunku HIV, szczególnie wśród osób, które nigdy w swoim życiu nie wykonały tego testu, ponieważ nie odnoszą do siebie ryzyka zakażenia. Mimo że większość ludzi dorosłych jest aktywna seksualnie, tylko jedna osoba na dziesięć chociaż raz w życiu wykonała test w kierunku HIV. Należy jednocześnie pamiętać o innych zakażeniach, które często towarzyszą HIV, jak kiła, HCV, rzeżączka czy chlamydia.

Przełamanie stereotypu, że HIV zakażają się jedynie osoby z wybranych populacji, takie jak np. sprzedające usługi seksualne, uzależnione od narkotyków, homoseksualiści.

„Podstępne WZW” – profilaktyka wirusów HAV, HBV, HCV

Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C; przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia HAV, HBV i HCV; uświadomienie zagrożeń wynikających z zakażenia i zasad profilaktyki w tym zakresie. W roku szkolnym 2023/2024 koordynatorzy powiatowi uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym przez WSSE w Katowicach oraz Fundację „Gwiazda Nadziei”. Program realizowany został w 15 szkołach ponadpodstawowych, działaniami edukacyjnymi objęto 1980 osób.

Program edukacyjny „Wybierz Życie - Pierwszy Krok” - profilaktyka wirusa HPV i raka szyjki macicy

Rak szyjki macicy jest ważną przyczyną zachorowalności i umieralności kobiet na świecie. W 2020 roku na świecie odnotowano ponad 600 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy i ponad 340 000 zgonów. Polska ma jeden z najwyższych w Europie wskaźników zachorowalności i umieralności z powodu raka szyjki macicy. W 2020 roku odnotowano około 4 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy i ponad 2 tys. zgonów. Codziennie 6 Polek dowiaduje się, że ma raka szyjki macicy, a 4 Polki umierają z powodu tej choroby. Rak szyjki macicy niemal w 100% jest związany z zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego, czyli HPV (źródło: szczepienia.info). To jedyny nowotwór wywołany przez wirusa, czyli przy odpowiedniej profilaktyce, możemy go uniknąć!

Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy nastolatków na powyższy temat, jak również istoty regularnych badań. W roku szkolnym 2023/2024 zakończono realizację XI edycji programu „Wybierz życie – Pierwszy krok”. W tegorocznej edycji treści programowe trafiły do około 1212 odbiorców z 16 szkół ponadpodstawowych biorących udział w programie.

Program edukacyjny „Znamie! Znam je? - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry”

Program edukacyjny „Znamie! Znam je? czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry” na terenie powiatu zawierciańskiego realizowało 15 szkół ponadpodstawowych. Nauczyciele przeprowadzili lekcje edukacyjne dla 1305 uczniów. Wiedza na temat podstawowych zasad profilaktyki czerniaka nie jest wystarczająca ani kompletna, zwłaszcza wśród młodzieży, stąd konieczność nieustannego doskonalenia i edukowania młodego pokolenia. Materiały edukacyjne dla uczniów i nauczycieli zapewniła Fundacja „Gwiazda Nadziei”. Dodatkowym wsparciem były materiały zamieszczone na stronie Akademii Czerniaka.

Wojewódzka akcja informacyjna „Łap słońce z głową”

Zgodnie z dotychczasowym stanem wiedzy, niewielkie ilości promieniowania UV są korzystne dla zdrowia i odgrywają istotną rolę w wytwarzaniu witaminy D, jednak nadmierna ekspozycja na promieniowanie UV prowadzi do niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych.

W Polsce co roku odnotowuje się około 50 tys. nowych przypadków zachorowań na nowotwory skóry, w tym ponad 3700 zachorowań na czerniaka, ale aż 80% chorych umiera z tego powodu. Liczba zachorowań na czerniaka podwaja się co 10 lat. W grupie największego ryzyka rozwoju czerniaka są osoby o jasnej cerze i oczach, jasnych i rudych włosach, łatwo ulegające poparzeniom słonecznym, u których w rodzinie występował już czerniak. Osoby te powinny unikać długotrwałego przebywania na słońcu i całkowicie zrezygnować z solarium. Grupą szczególnie narażoną na poparzenia słoneczne są dzieci. Ich skóra nie jest jeszcze dojrzała i dlatego bardziej podatna na szkodliwe skutki promieniowania UV. Inne negatywne skutki zdrowotne nadmiernego promieniowania ultrafioletowego

to m.in.: poparzenia skóry, fotostarzenie się skóry, fotoalergia, przebarwienia skóry, choroby oczu. Stosując podstawowe zasady ochrony skóry, można zminimalizować szkodliwy wpływ promieniowania na skórę i cały organizm.

Głównym celem działań edukacyjnych jest upowszechnienie zasad ochrony skóry przed nadmiernym promieniowaniem ultrafioletowym, kształtowanie postaw i zachowań związanych z bezpiecznym korzystaniem z promieni słonecznych w okresie letnim, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z promieniowania ultrafioletowego (UV) w solariach, przekazanie informacji o negatywnych konsekwencjach nadmiernego promieniowania UV.

W roku 2024 prowadzona była edukacja w zakresie bezpiecznego korzystania z kąpiei słonecznych.

Promocja szczepień ochronnych „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

W 2024 roku PSSE w Zawierciu realizowała ogólnopolską kampanię społeczną pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Celem kampanii jest przede wszystkim podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych w tym znaczenia szczepień w profilaktyce COVID-19, zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym) oraz propagowanie szczepień przeciwko wirusowi grypy, a także chorobom tropikalnym. Grupą docelową kampanii jest ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem osób z grupy największego ryzyka zachorowań na choroby zakaźne, czyli dzieci, ich rodziców, osób starszych oraz podróżujących. W ramach realizacji kampanii współpracowano z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym tj.: podmioty lecznicze, placówki nauczania i wychowania, jednostki samorządu terytorialnego, a także media lokalne. W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień promowano podstawowe przesłanie, iż szczepienia są niezbędne do zapobiegania chorobom oraz do ochrony życia. W 2024 roku obchody kampanii przypadały w dniach 21–27 kwietnia. Celem Europejskiego Tygodnia Szczepień jest zwiększenie świadomości społecznej na temat szczepień oraz podkreślanie ich znaczenia w ochronie naszego zdrowia i życia wśród rodziców i opiekunów, pracowników ochrony zdrowia, polityków i dziennikarzy. W 2024 roku w ramach realizacji kampanii pracownik PSSE w Zawierciu promował szczepienia podczas akcji informacyjno - edukacyjnych, pogadanek w placówkach edukacyjnych oraz spotkań z seniorami. Edukacją objęto 58072 osób.

Profilaktyka nadwagi i otyłości Kampania #Safe2EatEu

W 2024 zrealizowano kolejną edycję Kampanii „Wybieraj bezpieczną żywność” #Safe2EatEu. Safe2Eat to ogólnoeuropejska kampania, która pomaga ludziom zrozumieć, w jaki sposób europejskie normy bezpieczeństwa żywności zapewniają konsumentom swobodę w wyborze bezpiecznej i zdrowej żywności, którą kupujemy i jemy każdego dnia.

Klub Zdrowego Przedszkolaka. Promocja zdrowego stylu życia

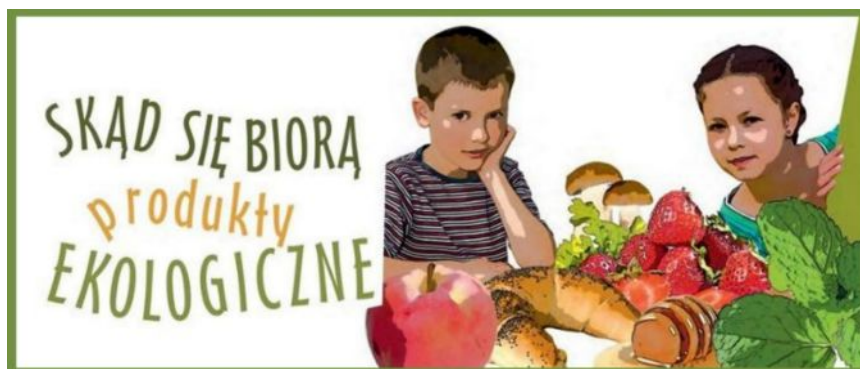

Zdrowy styl życia powinien być kształtowany już od najmłodszych lat, aby skutecznie kreować zachowania zdrowotne w dorosłym życiu. To czego młody człowiek nauczy się, doświadczy i wykształci w dzieciństwie, decyduje o jego późniejszych nawykach. Tym bardziej jesteśmy przekonani do realizacji działań z zakresu edukacji zdrowotnej właśnie wśród dzieci i młodzieży.

W roku szkolnym 2023/2024 z inicjatywy Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, realizowana była III edycja projektu pt. „Klub Zdrowego Przedszkolaka”. Projekt zawiera zróżnicowaną tematykę odnoszącą się do zagadnień zdrowotnych. Adresatami projektu są dzieci, ich rodzice i opiekunowie oraz przedstawiciele środowiska przedszkolnego. Działania projektowe mają wzbogacić wiedzę najmłodszych i ukształtować w nich właściwe nawyki higieniczno-zdrowotne. Działania edukacyjne realizowało 25 przedszkoli z terenu powiatu zawierciańskiego. Liczba osób objęta edukacją wyniosła około 6340 osób.

Ogólnopolski program ekologiczny dla przedszkoli pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W roku przedszkolnym 2023/2024 zakończyła się IV edycja programu pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. Program przygotowano w porozumieniu pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Głównym Inspektorem Sanitarnym. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program dedykowany jest dzieciom przedszkolnym w wieku 5-6 lat, rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom wychowania przedszkolnego. W trakcie realizacji programu dzieci dowiedziały się skąd biorą się produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. W powiecie zawierciańskim program zrealizowało 25 przedszkoli. Edukacją objęto 2006 osób.

2. Inne działania

Bezpieczne Ferie

Na terenie woj. śląskiego w okresie zimowym realizowano akcję pt. „Bezpieczne Ferie 2024”. Akcja jak co roku kierowana była do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, kadry pedagogicznej, opiekunów półkolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. Jej celem było stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku zimowego oraz zwrócenie szczególnej uwagi m. innymi. na: profilaktykę uzależnień (tytoń, alkohol, narkotyki w tym dopalacze), podniesieniu poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na problemy antybiotykooporności. W tym okresie pracownicy sekcji Promocji Zdrowia oraz Higieny Dzieci i Młodzieży, wspólnie prowadzili działania informacyjno-edukacyjne na turnusach wypoczynkowych tj. półkoloniach, zimowiskach, obozach itp. W ramach wojewódzkiej akcji nagrano

audycję we współpracy z Polskie Radio Katowice. W mediach społecznościowych zamieszczano: banery kampanii, autorskie banery informacyjne, ważne informacje dot. bezpiecznego wypoczynku, łącznie zamieszczono 44 posty dla prawie 10000 tysięcy odbiorców. W okresie od stycznia do lutego 2024 roku przeprowadzono 21 pogadanek, zorganizowano 10 porad z kierownikami wypoczynków, działaniami edukacyjnymi objęto także placówki oświatowe z terenu powiatu zawierciańskiego. Działaniami edukacyjnymi objęto 13000 osób.

Bezpieczne Wakacje

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego corocznie realizuje akcję pt. „Bezpieczne Wakacje”. Celem akcji jest stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie powiatu zawierciańskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku letniego oraz podniesienie świadomości w zakresie bezpiecznych zachowań. Akcja jest również kierowana do kadry pedagogicznej, opiekunów kolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. W 2024 roku w woj. śląskim w ramach akcji realizowano kampanię informacyjno-edukacyjną pod hasłem „Bezpieczne wakacje 2024”.

Celem kampanii było zwiększenie wiedzy na temat bezpiecznego wypoczynku w tym m.in.: bezpieczeństwa w górach, zasad bezpiecznej kąpieli, bezpiecznego opalania, zachowania bezpieczeństwa podczas upałów, profilaktyki zatruc pokarmowych, profilaktyki boreliozy i odkleszczowego zapalenia mózgu, bezpieczeństwa i higieny w związku z sytuacją epidemiczną, profilaktyki uzależnień, a także zasad bezpiecznego wypoczynku w mieście.

W okresie od czerwca do września 2024 roku realizowane były działania edukacyjne podczas akcji, szkoleń, porad, prelekcji, pogadanek, warsztatów i wystaw którymi objęto ponad 28 tys. odbiorców.

Europejski Tydzień Wiedzy o Antybiotykach

Obchody Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach/Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach w 2024 roku realizowane były w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Inicjatywy te są odpowiedzią na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki i mają na celu zwiększenie świadomości na temat globalnej oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (AMR) i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych. Przyczyny narastającej antybiotykooporności to przede wszystkim nadmierne i/lub niewłaściwe stosowanie antybiotyków w medycynie, weterynarii a także w wielu krajach w hodowli zwierzęcej. W bieżącym roku jako temat przewodni EAAD utrzymano zasadę „Wspólnie

zapobiegamy oporności na leki przeciwdrobnoustrojowe” (ang. *Preventing antimicrobial resistance together*).

Działania informacyjno-edukacyjne prowadzone wśród społeczności lokalnej oraz personelu medycznego pozwoliły na zwiększenie świadomości co do problemu jakim jest globalna oporność drobnoustrojów na antybiotyki. W ramach akcji zorganizowano wystawę w Bibliotece Pedagogicznej im. Józefa Lompy w Zawierciu.

Profilaktyka zatruć grzybami

W ramach realizacji akcji informacyjno-edukacyjnej pt. „Bezpieczne grzybobranie” podejmowane są różne działania mające na celu upowszechnienie wiedzy na temat grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących oraz zasad bezpiecznego grzybobrania. W 2024 r. PSSE w Zawierciu w ramach licznych

impres, festynów, pikników, pogadek warsztatów edukacyjnych, prelekcji edukowało uczestników na temat bezpiecznego grzybobrania. W ramach profilaktyki zatruc grzybami nawiązano współpracę z Zespołem Parków Krajobrazowych woj. śląskiego, Nadleśnictwem Siewierz oraz Powiatową Biblioteką Publiczną w Zawierciu, gdzie zorganizowano spotkanie edukacyjne dotyczące zasad bezpiecznego grzybobrania. Podczas prowadzonych działań wyeksponowano grzyby jadalne, niejadalne oraz trujące, a także materiały informacyjne w postaci tablic prezentujących poszczególne gatunki grzybów. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto 19576 odbiorców.

Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy

Kampania edukacyjna pod nazwą „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy” zainicjowana została w 2023 roku we współpracy z Województwem Warmińsko – Mazurskim. Jest ona wynikiem przeprowadzonej analizy epidemiologicznej zachorowań na choroby odkleszczowe: w 2022 r. zapadalność na boreliozę zarówno w woj. śląskim jak i warmińsko-mazurskim była powyżej średniej krajowej. Choroby odkleszczowe stanowią niezwykle aktualny problem zdrowia publicznego. Najczęściej występującą chorobą odkleszczową jest borelioza z Lyme, która jest przewlekłą wielofazową chorobą układową charakteryzującą się występowaniem objawów skórnych, stawowych, kardiologicznych i neurologicznych. Różnorodność objawów oraz podobieństwo do wielu innych schorzeń znacznie utrudnia rozpoznanie.

W ramach realizacji kampanii pracownik PSSE w Zawierciu edukował uczestników licznych imprez, festynów, pikników, prowadził pogadanki, warsztaty edukacyjne, prelekcje na temat prawidłowego usuwania kleszcza oraz profilaktyki chorób odkleszczowych.

Profilaktyka wad postawy

Postawa ciała, czyli sposób utrzymywania pozycji stojącej jest indywidualną cechą człowieka. Prawidłową postawę przez cały okres ontogenezy definiuje wiele przesłanek, oprócz wrodzonych odnoszących się do genetyki i budowy narządów wewnętrznych, wpływ na właściwą postawę ma wiele czynników zewnętrznych. Profilaktyka, również ta odnosząca się do wad postawy, ma za zadanie przeciwdziałanie pojawianiu się niepożądanych czynników, zwłaszcza w okresie szkolnym, kiedy wady postawy występują i postępują najszybciej. W 2024 r. prowadzono w szkołach podstawowych z terenu powiatu zawierciańskiego działania edukacyjne dotyczące wad postawy. Z informacji dotyczących właściwego pakowania, noszenia, dopasowania i wagi tornistra, oprócz uczniów, skorzystało 3426 osób.

Promocja zdrowia a komunikacja społeczna

Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Katowicach prowadzi działania edukacyjne w przestrzeni internetowej wykorzystując stronę internetową w serwisie gov.pl oraz media społecznościowe tj. Facebook, X i Instagram. Media społecznościowe to istotna część komunikacji społecznej opartej na technologii cyfrowej, która w oparciu o proces komputeryzacji i dostęp do Internetu pozwala na dotarcie do możliwie największego kręgu odbiorców. Internauci mieli możliwość na bieżąco zapoznawać się z ofertą oraz założeniami realizowanymi przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Zawierciu. Ponadto, wszystkie ważne wydarzenia z życia PSSE w Zawierciu, te dotyczące szeroko rozumianego zdrowia publicznego w oparciu o kalendarz zdrowia publicznego zaprezentowane są w ww. kanałach komunikacji.

